

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Målorienterad undervisning och skolans roll för samhällsutvecklingen i Sydafrika

En kvalitativ intervjustudie

Anna Nilsson & Johanna Tholin

LAU690

Handledare: Jan Lindström

Examinator:

Rapportnummer:

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Målorienterad undervisning och skolans roll för samhällsutvecklingen i Sydafrika. En kvalitativ intervjustudie.

Författare: Anna Nilsson och Johanna Tholin

Termin och år: Höstterminen 09

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Jan Lindström

Examinator:

Rapportnummer:

Nyckelord: Sydafrika, skola, samhällsutveckling, målorienterad undervisning, läroplaner

Syfte

Vårt syfte är att ta reda på vad ett antal sydafrikanska lärarstudenter samt personal vid lärarutbildningen tycker om den föreskrivna undervisningsmetoden i Sydafrika (OBE) och om relationen mellan skola och samhälle.

Huvudfråga

Vilka åsikter finns kring OBE och framtiden för Sydafrikas skolor?

Metod och material

Vi har studerat litteratur i ämnet, såväl som metodlitteratur. Valet av metod föll på samtalsintervjuer då vi önskade gå på djupet och få utförliga svar med chans till uppföljning och följdfrågor. Våra informanter är lärarstudenter och personal vid Nelson Mandela Metropolitan University i Port Elizabeth, Sydafrika.

Resultat

Vår undersökning visar att det finns skiftande åsikter kring OBE. Det finns ett missnöje vad gäller innehållet i undervisningen, då kunskaper i exempelvis matematik har försämrats rejält. Den allmänna uppfattningen av OBE bland de intervjuade är dock positiv. En kombination av OBE och mer traditionella metoder lyfts fram som ett bra alternativ. En oro för att ett ständigt byte av undervisningsmetoder leder till ökad förvirring framkom, och kontinuitet inom skolan efterlystes.

Många av informanterna var försiktigt hoppfulla inför framtiden i den sydafrikanska skolan. Att skolan har en stor betydelse för det samhälle som växer fram tror flertalet är fallet.

Betydelse för läraryrket

Att reflektera över skolans roll i ett större sammanhang anser vi vara av yttersta vikt. Hur man väljer att undervisa i skolan och hur man lyckas med implementeringen av den önskade undervisningen från regeringshåll är stora och viktiga frågor. Att fundera kring, diskutera och förstå delens roll i helheten är något framträdande i läraryrket.

Att höra röster och åsikter kring dessa frågor från personer som verkar inom skolans värld i olika sammanhang tror vi är nyttigt för att ge nytt sken åt den egna situationen.

Förord

Det som kändes som ett väldigt stort projekt inledningsvis visade sig vara, inte utan hinder men ändå enklare än vi hade trott att genomföra. Det handlar bara om att göra en sak i sänder. Och om att ha turen att träffa så många fina människor som varit frikostiga med sin hjälp och sina råd. Vi upphörde aldrig att förvånas över den generositet och vilja att hjälpa som mött oss under alla delar av vårt arbete. Både vad gäller den inledande fasen med ordnande av allt det praktiska som en resa av detta slag innebär, men även vad gäller alla som var involverade i själva studien. Först och främst vill vi tacka Adlerbertska fonden för medel som gjorde resan möjlig. Vi vill även rikta ett särskilt tack till följande personer: Beniamin Knutsson och Getahun Abraham som hjälpte oss med kontakter och goda råd. Göran och Carina Lassbo för hjälp med boende och inspirerande tips inför vår resa. Patrick Bean och Margie Childs som introducerade oss till det sydafrikanska skolsystemet och hjälpte oss att få kontakt med våra informanter när vi väl var på plats i Port Elizabeth. De studenter och personal vid NMMU som tog sig tid att besvara våra frågor. Jan Lindström för handledning under arbetets gång.

Göteborg, januari 2010

Anna Nilsson och Johanna Tholin

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Syfte och frågeställning	7
1.3 Metod och material	7
1.3.1 Litteraturstudie	8
1.3.2 Genomförande av intervjuer	8
1.3.3 Informanter	9
1.4 Teoretisk anknytning	10
1.5 Avgränsning	11
1.6 Etiska överväganden, reflektioner	11
1.7 Disposition	11
2 Resultat	12
2.1 Litteraturgenomgång och teoretisk bakgrund	12
2.1.1 Sydafrikas historia	12
2.1.2 Skolan i Sydafrika	13
2.1.3 Det livslånga lärandet	14
2.1.4 OBE	15
2.1.5 OBE i Sydafrika	16
2.2 Intervjuer	17
2.2.1 Brist på implementering	17
2.2.2 Uppfattning och användning av OBE	19
2.2.3 Åsikter om OBE	21
2.2.4 OBE i framtiden	23
2.2.5 Skolans huvudsakliga mål	25
2.2.6 Relationen mellan skola och samhälle	27
3 Tolkning	29
3.1 Svårigheterna med implementering av OBE	29
3.2 Språket som maktmedel	31
3.3 Divergerande uppfattningar om definitionen av OBE	31
3.4 Ständiga systemskiften	32
3.5 Med avstamp i skolans värdegrund	33
3.6 Skolan som gränsöverskridande mötesplats	34
3.7 Skolans möjligheter att påverka samhällsutvecklingen	35
4 Diskussion	35
5 Källförteckning	39
6 Bilagor	41
6.1 Intervjuguide studenter	41
6.2 Intervjuguide personal	41

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Beyond 2010 – There's a nation united! Kraftfulla slagord om en enad nation möter åskådare på stora affischer i varje gathörn. Sydafrika rustar för fullt för ett av världens största sportevenemang. Landets står som värd för fotbolls-VM 2010. Världens blickar kommer än en gång att vändas mot det sydligaste afrikanska landet. Förra gången det skedde var det under mindre muntra former. Apartheidregimens avskaffande i början av 1990-talet omskrevs och omtalades över hela jorden. Idag är Sydafrika en demokrati, med stora drömmar om en framtid som en enad nation. Stora förändringar har skett och sker varje dag i landet. Önskan är stor om att visa upp sig för världen från sin bästa sida. Detta gäller praktiska arbeten såsom nya och bättre vägar samt att iordningställa arenor. Men kanske att det också blir extra viktigt att visa att man lyckats bli en väl fungerande demokrati. På alla nivåer eftersträvas ett nytt, mer jämlikt Sydafrika. Inte minst i skolan. Skolan är en stor del av varje fungerande samhälle och hur man väljer att utforma sin skola ger återklang i alla delar av det.

Hur stor betydelse skolan har för det samhälle den verkar i är något som har diskuterats fram och tillbaka under vår egen utbildning till lärare. Efter att ha spenderat de senaste 1,5 åren på det korta lärarprogrammet inom institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet har många tankar hunnit cirkulera i våra huvuden. Vissa har slagit rot djupare än andra och lett till vidare diskussioner. Vi kommer förmodligen att i många år framöver befinna oss i ett skolsammanhang och därför ha tillfälle att återkomma till frågorna som nu väckts. En stor skillnad är dock att vi inom kort kommer att byta position, från att ha suttit i bänken som studenter till att ha rollen som den undervisande läraren. Många av de frågor vi under vår utbildnings gång läst om, lyssnat till och diskuterat kommer då gå från att enbart vara teoretiska spekulationer till att kräva av oss att vi tar praktiskt ställningstagande.

Ett av de begrepp som ständigt återkommit under utbildningen är ”det livslånga lärandet”. Dagens läroplaner bygger till stor del på en tanke om att våra elever ska lära för livet. Vi ska förmedla faktakunskap, men vi ska framför allt ge eleverna färdighet att söka sin egen kunskap. De ska erbjudas verktyg som ger dem möjligheter att, när de lämnar skolan, gå ut i världen med en kritisk blick, redo att möta alla utmaningar som kan tänkas komma i deras väg. De svenska läroplaner som kom 1994 (Lpo-94 och Lpf-94) var mer inriktade mot en målorientering än mot en tidigare rådande resultatstyrning, vilket fick stora konsekvenser för hur undervisningen och bedömningen skulle utformas.

För att få nya perspektiv på den skolvärld som vi själva befinner oss i valde vi alltså att se utanför Sveriges gränser. Vi riktade blicken rakt söderut, förbi våra europeiska grannar och vidare ner över den afrikanska kontinenten, till landet längst i söder - Sydafrika! Ett land som relativt nyss gått från en tid av apartheid och som idag står mitt uppe i kampen för ett nytt demokratiskt samhälle. Vi anade att detta land därför skulle ha mycket intressant att visa vad gäller skolans roll i skapandet av det samhälle man önskar. När så möjligheten att åka dit presenterade sig tvekade vi inte en sekund. Vi reste dit för att träffa våra framtida afrikanska kollegor; lärarstudenter, för att samtala om deras syn på skola, de bästa undervisningsmetoderna och hur de ser på undervisningens plats i samhället. Vi tror att vi genom dessa samtal med människor, som lever i

en kontext som på många sätt skiljer sig från vår, kommer att belysa vår egen syn på undervisning. Vår undersökning bottenar i en nyfikenhet på deras situation. Vår ambition är att vi genom att lyssna till andras erfarenheter och funderingar ska få en vidgad och klarare syn på vår egen undervisningskontext, som annars lätt blir osynlig som den rådande normen. Förhoppningen är att de frågor som vi själva brottats med under lång tid kommer att tillföras nya berikande dimensioner.

1.2 Syfte och frågeställning

Vårt syfte är att undersöka vilka problem och möjligheter som finns med en skola baserad på målstyrd undervisning. Vi vill nå vårt mål genom att fokusera på hur ett antal sydafrikanska lärarstudenter och personal vid lärarprogrammet på NMMU (Nelson Mandela Metropolitan University) i Port Elizabeth uppfattar den rådande läroplanen och arbetsformerna i skolorna i Sydafrika idag.

Våra mer preciserade frågeställningar är:

- Vad menas med målstyrd undervisning och mer precist: vad innebär den variant som förekommer i Sydafrika; *outcomes-based education*?
- Hur uppfattar våra informanter målstyrd undervisning och vad anser de om den?
- Vad anser våra informanter vara en önskvärd skola för Sydafrika i framtiden?
- Hur ser våra informanter på relationen mellan skola och samhälle; om man kan förändra den ena genom att förändra den andra och vad som är en eftersträvnsvärd skola i Sydafrika idag?

Genom att ta del av deras svar kring dessa frågor föreställer vi oss att vi kommer att ges ett vidgat perspektiv på frågor och problem som berör skolväsendet i sin helhet, men även på vår egen roll som lärare i en skolvärld som ständigt är stadd i förändring.

Vi avser att göra en beskrivande studie av enskilda personer/fall. Vi ämnar inte fördjupa oss i förklaringar av de svar som ges under studiens gång, men har en förhoppning om att bidra med en lägesbeskrivning som öppnar upp för fortsatta studier.

1.3 Metod och material

Vår studie är inte tänkt att ge generella svar. Den är av det kvalitativa slaget. Vi är mer intresserade av att gå på djupet än på bredden. Vi anser att det finns ett intresse i att höra enskilda röster kring ett ämne. I boken *Lärares hållning* av Silwa Claesson reflekterar hon över skillnaden mellan sin egen fenomenografiska studie och en mer statistisk sådan:

I statistiska studier vill man veta vad som är sant, det vill säga studien ska kunna upprepas och forskaren ska få samma svar nästa gång studien upprepas (jfr t.ex. Esaiasson m.fl., 2003). Till det behövs en bred insamling av material där många personer (en population) besvarar frågor. I detta fall är istället intresset riktat mot enskilda personers verksamhet. Detaljer är av intresse, mångsidigheten är intressant, så också komplexiteten samt hur saker är sammanflätade. (Claesson 2009, s. 53)

Claessons studie är fenomenologisk, och hon använder sig av både intervjuer och observationer. Även om vår studie skiljer sig mycket från hennes så finner vi likheter då det gäller ansatsen; att se till detaljer och komplexa samband i de specifika fallen, snarare än att vilja dra generella slutsatser.

Våra huvudsakliga källor för att samla in den information vi har behövt har varit en litteraturstudie och intervjuer.

1.3.1. Litteraturstudie

Litteraturstudien har legat till grund för att ge en övergripande bild av läget i Sydafrika; den historiska bakgrunden och den aktuella situationen. Vi har studerat fenomenet OBE genom framförallt artiklar. Litteraturen, samt även inledande samtal med insatta personer, gav oss en bas att utgå från för att skriva relevanta frågor inför våra intervjuer/möten med informanterna. Resultatdelen är en presentation av den information vi funnit genom litteraturstudien och intervjuerna, med tyngdpunkt på intervjuerna och de svar som framkom där.

För att få en inblick i den sydafrikanska situationen har vi läst böcker som inte direkt anknyter till de skolfrågor vi koncentrerat oss på, och som därför inte nödvändigtvis hänvisas vidare till i arbetet, men som målar upp den viktiga kulissen för oss där dessa frågor uppträder. Bl.a. har följande böcker hjälpt oss med detta: Nelson Mandelas *Lång väg till frihet* (1999), John Allens biografi *Rättvisans rebell* (2006) om Desmond Tutu, samt Jan Petterssons *En obehaglig sanning* (2009).

En stor del av jobbet med att samla den bakgrundskunskap vi behövde har koncentrerats till att läsa om *outcomes-based education* (OBE); förklaringar till vad begreppet står för, historien kring dess tillblivelse, hur implementeringen fungerat, debatten kring dess för- och nackdelar samt hur resonemangen nu går inför dess framtid i den sydafrikanska skolan. Artiklar om ämnet fann vi på plats i Sydafrika där personer som är insatta i ämnet underlättade vårt sökande.

Givetvis har de förkunskaper vi bär med oss från vår egen lärarutbildning varit viktiga. Vi har genom både föreläsningar och kurslitteratur samt från erfarenheter under vår VFU skapat oss föreställningar om hur systemet med att jobba målorienterat och elevcentrerat fungerar.

Till sist har en viktig beståndsdel i att genomföra ett lyckat examensarbete varit metodlitteratur.

1.3.2. Genomförande av intervjuerna

Vi valde att använda oss av intervjumetoden då vi anser att det är ett lämpligt sätt att studera människors upplevelser av sin situation, samt hur de uppfattar sin egen plats i det som är deras livsvärld. (Kvale 1997)

Vi gjorde tio intervjuer sammanlagt, varav sju med studenter och tre med personal vid universitetet. Under intervjuerna utgick vi från en guide med teman och frågor som vi

sammanställt efter litteraturstudierna. Intervjuerna varade 20-40 minuter. Vi genomförde alla intervjuer gemensamt. En var ansvarig för att ställa de huvudsakliga frågorna, men båda var delaktiga och bidrog med följdfrågor och kommentarer. Vid ett tillfälle, när två informanter dök upp vid samma tid, delade vi på oss och genomförde varsin intervju.

Med hjälp av mp3-spelare spelade vi in intervjuerna, med informanternas tillstånd. Detta gav oss möjlighet att båda ägna vår koncentration åt att lyssna och följa upp samtalet istället för att ägna tid åt att göra anteckningar under tiden. Dessa inspelningar har vi sedan transkriberat. Vi har försökt att återge intervjuerna så ordagrant som möjligt men utan att tappa flytet i texten. Förutom vid enstaka tillfällen då det belyst någon del i samtalet har vi utelämnat sådant som suckar, skratt och liknande. Transkribering är en översättning från tal till text. (Kvale, kap.9) Eftersom vi gjort intervjuerna på engelska skulle vårt översättningsarbete kunna bli dubbelt. Vi har dock valt att transkribera dem på engelska, för att komma så nära originalet som möjligt. En översättning till svenska har inte gjorts, varför citat från intervjuerna fortfarande står på engelska. Att vi genomförde intervjuerna på plats i studenternas egen miljö tror vi är viktigt, och det kommer definitivt att ge oss mycket för att underlätta vår förståelse för deras situation. Vi försökte få det till att vara mer av ett samtal än ett förhör.

1.3.3. Informanter

Studenter:

Emmy, vit kvinna¹, 22år. Från Port Elizabeth. Går fjärde året av lärarutbildningen, med inriktning mot Foundation phase². Har alltid haft en dröm om att bli lärare, främst för att kunna påverka liv och göra skillnad. Kan tänka sig att jobba i alla typer av skolor och är inte främmande för att jobba utomlands. Hon säger att hon vill vara där hon behövs helt enkelt.

Lerato, svart kvinna, 30 år. Uppvuxen på landsbygden. Går fjärde året av lärarutbildningen, med inriktning mot Foundation phase. Vill helst åka tillbaka till och jobba i sin hemby. Säger att hon vill att de ska få bättre tillgång till information och resurser där.

Zindziswa, svart kvinna, 29 år. Uppvuxen i en kåkstad. Går fjärde året av lärarutbildningen, med inriktning mot Foundation phase. Vill jobba i områden med mindre resurser eftersom hon vill hjälpa till att utveckla dem och göra skillnad för människorna där.

Lisa, vit kvinna 22 år. Från Port Elizabeth. Går fjärde året av lärarutbildningen med inriktning mot Foundation phase. Vill resa till Korea efter examen för att undervisa i engelska. Kämpade mot sina föräldrar, som hade andra planer för henne, för att få utbilda sig till lärare. Drömmer om att resa och undervisa i flera länder, men vill jobba i Cape Town när hon kommer tillbaka till Sydafrika.

Jo, asiatisk kvinna, 22 år. Ursprungligen från Taiwan, bor i Port Elizabeth sedan fjorton år. Går fjärde året av lärarutbildningen med inriktning mot Intermediate phase. Har varit utbytesstudent i

¹ Indelningen i *white*, *coloured* och *black* är något som används av alla samhällsgrupper i det dagliga språket.

² För en beskrivning av de olika stadierna i den sydafrikanska skolan, se avsnitt 2.1.2 Skolan i Sydafrika, s.13

USA. Studerat på stipendium vid NMMU, vilket innebär att hon måste arbeta minst två år på en statlig skola. Ska till Johannesburg och jobba efter avslutade studier men vill till Cape Town. Kan tänka sig att jobba i vilken typ av skola som helst.

Melinda, vit kvinna, 22 år. Från Port Elizabeth (mamma från Australien). Går tredje året av lärarutbildningen med inriktning mot Foundation phase. Läste först ett år psykologi men upplevde att hon var för känslig för det. Valde därför att läsa till lärare som hon anser vara ett gladare jobb. Vill absolut jobba på ex model C-skola³. Vill undervisa för att hon älskar barn, men anser sig vara för känslig för att jobba med barn med problem.

Vanessa, vit kvinna, 22 år. Från Port Elizabeth. Går tredje året av lärarutbildningen med inriktning mot Foundation phase. Vill hjälpa barn med särskilda behov. Planerar att läsa ett år extra för att kunna jobba som speciallärare. Brinner för att hjälpa människor och att jobba för samhället. Vill jobba på en ex model C skola eller en privatskola, men är även öppen för att jobba på mindre bemedlade skolor.

Personal:

Yolande, vit kvinna, 40-årsåldern. Har en bakgrund som gymnasielärare under ca 10 år. Föreläser vid universitetet inom bl.a. turism. Började sin karriär på universitetet som inhyrd lärare inom ämnet *life orientation*. Jobbar nu på ett ettårskontrakt, vet inte hur länge hon får vara kvar.

Malcolm, vit man, 60-årsåldern. Head of Department of Educational Studies. Har en bakgrund som lärare under 20 år i Port Elizabeth.

Thope, svart kvinna, 40-årsåldern. Doktor, föreläsare inom pedagogik. Uppvuxen under tämligen fattiga förhållanden. Jobbat en kort period som lärare för att få ihop till pengar till en universitetsutbildning. Ville bli socialarbetare därför att hon vill hjälpa människor, men halkade in på lärarbanan och vidareutbildade sig inom området.

1.4 Teoretisk anknytning

Det livslånga lärandet och målstyrning är begrepp som vi har diskuterat mycket under vår utbildning. De genomsyrar hela den svenska skolan och synen på kunskap. Åsikterna kring vad som är önskvärt och eftersträvansvärt inom skolan är många. Många positiva egenskaper hos den målorienterade undervisningen har lyfts fram i debatten i Sverige, men kritik som beskyller de nuvarande svenska läroplanerna för att vara "flummiga" är inte heller ovanlig. Diskussionen idag rör sig mycket kring en återgång till mer traditionella metoder.

I vår litteraturgenomgång definierar vi närmare vad det livslånga lärandet innebär. Vi ger även en definition av begreppet OBE (outcomes-based education) som är den variant av målstyrning som används i Sydafrika.

³ Förklaring till begreppet finns i avsnitt 2.1.2. Skolan i Sydafrika, s.13

1.5 Avgränsning

Vi inser att vi genom dessa intervjuer inte får en heltäckande bild av synen på det nuvarande skolsystemet i den sydafrikanska skolan. Vi är väl medvetna om att vårt urval är starkt begränsat. Men även med ett bredare intervjuunderlag, som t.ex. även innefattade praktiserande lärare, tror vi att en heltäckande bild varit svår att nå. En komplettering med fältstudier och observationer i de sydafrikanska skolorna hade troligtvis kunnat ge en mer detaljerad och målade bild av läget. Vi har dock valt att fokusera på hur våra informanter själva ser på den sydafrikanska läroplanen och hur den påverkar dem i deras nuvarande och kommande roll inom utbildningssystemet.

1.6 Etiska överväganden, reflektioner

Var och en av informanterna gav oss tillåtelse att använda intervjun till vårt arbete. Trots att vi inte anser att den information vi samlat är av etiskt känslig karaktär så valde vi att låta informanterna vara anonyma, vilket de informerades om. De har därför fått fingerade namn i texten.

Då vårt arbete skrivs på svenska är det inte möjligt för informanterna att kommentera det under arbetets gång. De uttryckte inte heller ett intresse av att få del av den slutliga produkten. Däremot bestämdes att det abstract som är skrivet på engelska ska skickas till dem då vi slutfört vårt arbete.

1.7 Disposition

I denna inledande del har vi velat presentera syftet med uppsatsen samt ge en beskrivning av det tillvägagångssätt vi använt oss av för att nå dit.

För att ge en bakgrund till Sydafrikas historia och dess skolväsen har vi gjort en sammanfattning under rubriken Resultat. Där ges även en introduktion till OBE som är det skolsystem som för närvarande används i landet och som diskuteras i denna uppsats. I andra delen av detta kapitel har vi också gjort ett försök till en resumé av vad som framkom under de intervjuer vi gjort, vilket varit vår främsta källa för material till detta arbete.

Därefter följer ett avsnitt där vi velat tolka det som sades i intervjuerna i ett vidare sammanhang. Här lyfts aspekter fram som vi funnit relevanta för vår studie och som vi fördjupat oss i. Vår ambition är att här arbeta utifrån våra inledande frågeställningar och att så långt som möjligt ge dem ett svar.

Till sist följer en diskussion där vi försöker besvara de frågor som inte avhandlats i föregående avsnitt men där vi framförallt vill lyfta frågorna till en mer allmän nivå. Där förs också ett kortare resonemang om vår egen del i processen och vad vi bidragit med till den gemensamma kunskapen. Det har också varit vår ambition att peka på vilka ouppklarade frågor och möjliga trådar att fortsätta dra i som vi lämnar efter oss.

2 Resultat

2.1 Litteraturgenomgång och teoretisk bakgrund

2.1.1 Sydafrikas historia

Sydafrika är ett oerhört kontrastrikt land. Det syns i naturen där bergskedjor, torra slätter och milslånga sandstränder utgör ett skiftande landskap. Det syns även i bebyggelsen som rymmer allt från gles landsbygd till kompakta städer med fashionabla stadskärnor och ruffiga kåkstäder i utkanterna. Att det är ett land fullt av kontraster kan man även se på den brokiga samling folk som utgör landets befolkning, vad gäller sådant som hudfärg och ekonomiska tillgångar. Att det finns hela elva officiella språk i landet talar också för att landet rymmer många folk och kulturer. Landets speciella nutidshistoria med apartheidtiden och dess uppdelningar av folk präglar givetvis fortfarande landet.

För att ge en introduktion till landet följer här en kort genomgång av landets historiska bakgrund. Denna bakgrund grundar sig främst på Dahl Adolfsson (2009), Joyce (2006) och Pettersson (2009).

Från 1600-talet och framåt kom européer till Sydafrika och koloniserade landet. Först ut var holländarna vilka så småningom följdes av engelsmännen. Den ursprungliga befolkningen koihsan samt stammar såsom zulu, xhosa, sotho och tswana, som varit inflyttade sedan lång tid, trängdes undan mer eller mindre våldsamt. I början av 1900-talet hade Storbritannien efter ett flertal krig lagt hela landet under sig.

Från denna tid och framåt trappades rädslan upp och segregationen blev alltmer utbredd. Befolkningen indelades i vita, svarta, färgade och asiater. Då apartheidregimen inleddes år 1948 stiftades strikta lagar om hur dessa grupper skulle hållas åtskilda. Lagarna innebar bl.a. att blandäktenskap förbjöds, att skolor delades upp och att bostadssegregation infördes. Att rent fysiskt hålla folken isär ansågs viktigt och tvångsflyttningar av folk till gjordes till av regeringen utvalda delar av staden och dess utkanter.

Den orättvisa behandlingen medförde givetvis protester. Dessa framfördes dels från internationellt håll, vilket bl.a. innebar en brytning med Storbritannien i början på 1960-talet samt att många länder bröt sina relationer med landet. De framfördes även från inhemskt håll. Befrielse rörelser såsom ANC (African National Congress), vilken har förknippats med våldsamma protester, utgjorde ett hot mot regimen och dessa rörelser förbjöds således. Ledande personer, där Nelson Mandela torde vara den mest kände, fängslades.

Inre motsättningar i landet och bojkotter från övriga världen ledde till att regeringen till slut tvingades tänka i nya banor. Politiska fångar släpptes och aktivister i exil återvände. Förhandlingar inleddes i början av 1990-talet. Resultatet blev att det första fria valet hölls 1994. Detta val vanns stort av ANC och Nelson Mandela blev landets nye president. Idag sitter Jacob Zuma, ledare för ANC, på presidentposten.

För att göra upp med arvet från apartheidtiden tillsattes en sanningskommission med ärkebiskop Desmond Tutu i spetsen. Syftet var att hjälpa till med en fredlig övergång till demokrati och att ge de drabbade återupprättelse. Huruvida dessa ambitioner har realiserats eller inte råder delade uppfattningar om.

På många sätt har man lyckats. Övergången kunde genomföras utan att några blodiga hämndattacker utfördes. Samtidigt vittnar många om att stora sår finns kvar. Kritik har framförts mot att arbetet med att ge upprättelse gick för snabbt och att inte alla gavs en ärlig chans. Kommissionen har anklagats för att framförallt vilja hålla sig väl med den förra regeringen och dess mannar istället för att verkligen gå till rätta med vad som hände. Jan Pettersson sammanfattar sin uppfattning om arbetet på följande sätt:

Övergången resulterade i en paradox:

- * apartheids politiska ramverk avskaffades
- * apartheids sociala och ekonomiska arv levde vidare (Pettersson 2009, s.77)

Fortfarande finns väldiga klyftor mellan människor i landet. Regeringens fördelningspolitik har kritiserats.

Alltför många är utan arbete (runt 40 procent om man räknar in dem som slutat leta efter jobb), nästan halva befolkningen (runt 20 miljoner) lever i extrem fattigdom, bostadsbyggandet går alldeles för långsamt (två av tio sydafrikaner lever i informella bostättningar) och alltför många har inte tillgång till el, vatten och sanitet. (Dahl Adolfsson 2009, s.54-55)

Någon kanske hävdar att den klyfta som finns inte går mellan svarta och vita utan mellan fattiga och rika. Men eftersom det till stor del går att jämställa den fattiga delen av befolkningen med de svarta respektive den rika delen av landets invånare med de vita så har inte mycket hänt i praktiken. Att förändra strukturer och attityder som länge präglat ett land där hela folkgrupper under lång tid varit förtryckta tar givetvis lång tid.

Förutom arbetet med att skapa en fungerande demokrati brottas landet idag med andra stora frågor. Den höga brottsligheten är en sådan problematik man har att brottas med. En annan är den stora spridningen av hiv/aids. Av landets befolkning som idag uppgår till 48,5 miljoner är hela 28 % av hivsmittade, vilket är den högsta andelen smittade i världen. Detta påverkar givetvis samhället på alla nivåer.

2.1.2 Skolan i Sydafrika

Följande avsnitt grundar sig främst på Pettersson (2009) och följande två hemsidor: www.southafrica.info/services/education/edufacts.htm#03 och www.info.gov.za/aboutsa/education.htm.

Skolans historia är förstås nära knuten till landets. Den strikta folkuppdelningen under apartheidtiden innebar för skolans del segregerade skolor, uppdelade efter hudfärg. Resursfördelningen till dessa skolor var ojämn. Det dåliga utbildningssystem som de svarta hade

att tillgå under lång tid innebär att de idag saknar grundläggande kunskaper. Detta har i sin tur gjort det svårt för dem att få jobb trots att lagarna har ändrats.

I och med att den nya regeringen tillsattes 1994 antogs en ny läroplan, vilket närmare beskrivs i avsnitt 2.1.5 OBE i Sydafrika. Från och med denna tid har samtliga barn i landet lagligt tillträde till alla landets skolor. Trots detta är skolorna fortfarande till stor del uppdelade efter hudfärg och ekonomiska tillgångar. Skolornas resursfördelning är alltjämt sned. På i stort sett alla landets skolor tas en skolavgift ut (de allra fattigaste utgör undantag från detta). På de sämre bemedlade skolorna är avgiften liten och staten går där in och subventionerar. Därifrån finns sedan en stigande skala, och på privatskolor och vissa av de skolor som förr kallades model c schools (vilka förut var tillgängliga endast för den vita delen av befolkningen) är avgiften mycket hög. På grund av brist på förtroende för att de statliga skolorna håller tillräckligt hög standard flyr många vita från dem till privata skolor. Att elever från mer välbärgade hem (oftast vita) hamnar på skolor som har ekonomiska resurser att utveckla bra skolor gör att den sydafrikanska skolan fortfarande till stor del är uppdelad efter hudfärg. En sak som påverkas av skolans ekonomi och som varierar med storleken på skolavgiften är hur många elever som finns i varje klassrum. I privata skolor är medelvärdet på relationen mellan lärare och elever 1:18 att jämföra med 1:33 i statliga skolor. I de fattigaste skolorna är det inte ovanligt att varje lärare samtidigt har upp till 50 elever i klassrummet.

Liksom i Sverige har man en nioårig obligatorisk skolgång. Uppdelningen i olika stadier liknar vår gamla uppdelning i lågstadium (år 1-3), mellanstadium (år 4-6) och högstadium (år 7-9), i Sydafrika benämnda Foundation Phase, Intermediate Phase respektive Senior Phase. Likaså har de ett frivilligt år innan år 1, vilket kan sägas motsvara vår förskola, och tre frivilliga år efter år 9 vilka kallas FET, Further Education and Training, vilket har sin motsvarighet i vårt gymnasium. Den uppdelning i grundskola respektive gymnasium som finns i Sverige följer däremot inte samma indelning då de samlar år 1-7 i Primary School och år 8-12 i High School.

Som nämndes ovan finns elva officiella språk i landet. Undervisning sker på olika språk i olika skolor, men för alla elever är det dock angeläget att lära sig engelska eftersom det är maktens språk.

2.1.3 Det livslånga lärandet

Begreppet livslångt lärande går hand i hand med en ny syn på utbildning som vuxit fram under de senaste årtiondena, i Sverige såväl som i många andra länder. Utbildning behöver anpassas efter det samhälle vi lever i. I takt med utvecklingen från ett industrisamhälle till ett informations/kunskapssamhälle har efterfrågan, vad gäller typ av kunskap hos elever och medborgare, förändrats.

Vi lever i ett allt mer globaliserat samhälle, där allt går fort. Betydande förändringar kan ske över en natt och detta medför så klart att medborgarna i detta samhälle behöver vara vakna och flexibla för att inte hamna på efterkälken. Nya förutsättningar kräver nya angreppssätt.

Det livslånga lärandet innefattar många dimensioner. Begreppet introducerades av UNESCO för nära fyrtio år sedan. Idén stod då på humanistisk grund och hade framförallt att göra med

individens utveckling och självförverkligande. ”Livslångt lärande sågs som en komponent i ett vidare ideologiskt sammanhang” (Skolverket 1999, s. 17). Idén fick ingen större genomslagskraft, då den ansågs för vag och svår att implementera. Begreppet har genomgått vissa förändringar över tid vad gäller definitionen. Idag har det främst att göra med *hur* och *var* man får kunskap.

Det livslånga lärandet innebär att individen lär under hela livet. Det handlar dock inte enbart om en tidsaspekt utan även om det som Skolverket har valt att kalla det ”livsvida lärandet”. Detta innebär att man räknar med formellt, icke-formellt och informellt lärande. Man lär sig alltså inte bara under organiserade utbildningsformer, utan under alla delar av livet. Den kunskap som man tillskanskar sig utanför skolmiljön kan vara väl så viktig. (Skolverket 1999)

Man har frångått att lära ut det rena kunskapsstoffet för att gå i en riktning där elevernas förmåga att ”lära sig att lära sig själva” är det primära. Eleverna ska ges verktyg för att själva kunna finna den information de behöver. Lärarens roll blir då mer den av en handledare än en auktoritär lärare/ledare.

I Sverige har det livslånga lärandet fått stor plats i utbildningspolitiken på en nationell nivå, vilket kommer till uttryck i styrdokument så som läroplaner och kursplaner. Vi har vid många tillfällen själva kommit i kontakt med begreppet, och de grundläggande värden som det står för genomsyrar mycket av vår lärarutbildning och den syn på skola och utbildning som finns i vårt land idag.

Att se ett livslångt lärande som något viktigt och eftersträvansvärt är inte något nytt. Redan 1916 skrev den pedagogiske filosofen John Dewey om fenomenet i sin bok *Demokrati och utbildning*:

Det är en banalitet att säga att utbildningen inte får upphöra när man lämnar skolan. Poängen i banaliteten är att skolans uppgift är att ge fortsatt utbildning genom att organisera de förmågor som resulterar i växande. Lusten att lära av livet självt och att göra livsvillkoren sådana att alla lär av livsprocessen är utbildningens främsta resultat. (Dewey (1916/1999, s.89)

Livslångt lärande sker alltså under hela livet, på alla nivåer. Att ge förutsättningar för ett livslångt lärande ger en god grund för jämlikhet och demokrati. Att ge människor verktyg och rätt att själva söka den kunskap de önskar öppnar för ett friare samhälle, där de nödvändiga kunskaperna ges utrymme att utvecklas där de behövs. Det livslånga lärandet påverkar såväl sociala som ekonomiska och politiska nivåer i samhället. Genom att man inom utbildningsområdet eftersträvar livslångt lärande sänder man signaler om vilket samhälle man eftersträvar.

2.1.4 OBE

Förkortningen OBE står, som tidigare nämnts, för outcomes-based education . Modellen förekommer på många håll i världen. Innebörden har många beröringspunkter med den målorientering som ligger till grund för de nuvarande svenska läroplanerna. Genom OBE eftersträvas det livslånga lärandet. Slutprodukten av en lärandeprocess är detsamma som en ’outcome’. Att en undervisning är ’outcomes-based’ innebär att det är bestämt vad slutprodukten ska vara innan lärandeprocessen ägt rum.

The end products of the learning process are called outcomes. If we decide what the end products of the learning process must be, before learning takes place, we say that a system is outcomes-based. (Revised National Curriculum Statement: www.mml.co.za/revised_national_curriculum_statement.htm)

Inom OBE frångår man den traditionella undervisningen och det som tidigare varit fokus i de flesta skolor: fakta och direkta instruktioner. Lärarna ska fungera som 'coacher' som leder eleverna på vägen men som samtidigt lämnar en stor del av arbetet i elevernas egna händer. Den auktoritära ledaren som står framme vid katedern och föreläser och pekar med pekpinne får ge plats för en mer utjämnad hierarki där eleverna är medbestämmande.

Inom OBE bedöms eleverna mot absoluta mål, och sina egna tidigare resultat, inte mot varandra som var fallet tidigare. Inom den mer traditionella undervisningen kan inte alla i en klass få högsta betyg. Man bedöms i stället enligt normalkurvan och tar då alltså för givet att det i varje klass finns 'hopplösa fall'. Detta är något som undviks med OBE.

OBE är en metod som är elevcentrerad snarare än innehållscentrerad. Man utgår från individen och den plats i utvecklingen där individen befinner sig, för att låta eleven själv vara delaktig i att konstruera sin kunskap om världen.

Det kritiska och självständiga tänkandet ska främjas genom undervisning enligt OBE och två ledord är progression och utveckling. Det livslånga lärandet lyfts fram som något eftersträvänsvärt inom OBE. Som synes finns många beröringspunkter med den modell som har varit aktuell i Sverige under de senaste decennierna, likväl som i många andra delar av världen.

2.1.5 OBE i Sydafrika

Efter regeringsskiftet 1994 ställdes krav på förändring och demokratisering på samhällets alla nivåer, inte minst inom skolans värld. Ett digert arbete påbörjades för att skapa en ny skola för alla, och 1998 lanserades under pompa och ståt en ny läroplan vid namn 'Curriculum 2005'. Målet var att den skulle vara fullt implementerad 2005. Innehållet i den nya läroplanen lade stort fokus vid OBE. Ett helt nytt system skulle implementeras och det skulle gå fort.

RJ Botha skriver i artikeln "Outcomes-based education and educational reform in South Africa" om hur Curriculum 2005 hade tagit intryck av de moderna strömningar som spred sig över världen vid denna tid, men med viss anpassning för att fungera i det sydafrikanska samhället. Det som lades störst fokus vid i den nya läroplanen var OBE.

The underlying philosophy of Curriculum 2005 is an outcomes-based approach to education and learning which, in simple terms, means focusing clearly and organizing everything in an educational system around what is essential for all learners to be able to do successfully at the end of their learning experience. (Botha 2002, s. 363)

Redan inledningsvis kritiserades läroplanen för att låta bra på papper, men många hade svårt att se hur den skulle kunna förverkligas i det Sydafrika de såg framför sina ögon. Läroplanen ansågs vara skriven för politikerna, inte för klassrummen. Den var fylld av vackra formuleringar om

jämlikhet och en skola för alla, men att det stod skrivet på papper innebar inte att det på något magiskt vis skulle innebära några förändringar, när samhället fortfarande var likadant.

Jonathan Jansen var en av de främsta kritikerna. Redan 1998 skrev han artikeln "Curriculum reform in South Africa: A critical analysis of outcomes-based education" där han lyfte fram de stora brister han kunde se i den nya läroplanen. Han ansåg att den bild som målades upp av OBE var en fullkomligt orealistisk sådan, som skulle kräva lärare som inte är av denna värld.

OBE is destined to fail in the South African education system because it is based on flawed assumptions about what happens inside schools, how classrooms are organised and what kinds of teachers exist within the system. (Jansen 1998, s. 323)

Ganska snart insåg man från politiskt håll att det fanns stort utrymme för missförstånd i den nya läroplanen och för att undvika dessa i så stor utsträckning som möjligt började man att företa en revision av den. 2000 tillsattes en kommitté som skulle utföra omarbetningen av 'Curriculum 2005', för att göra den mer lättbegriplig och lätthanterlig. I den omarbetade läroplanen 'Revised National Curriculum Statement' beskrev man OBE på följande vis: "a process and achievement-oriented activity-based and learner-centred education process" (Revised National Curriculum Statement: www.mml.co.za/revised_national_curriculum_statement.htm) och underströk att denna metod skulle leda till ett livslångt lärande hos eleverna.

Beskrivningen är träffande för vad OBE var tänkt att stå för. Det låter som en ganska självklar beskrivning, men lärarna stod inför ett svårt arbete. Att som lärare sätta sig in i vad en 'outcome' egentligen innebär var i sig en stor utmaning, som en stor del av lärarkåren kände sig överväldigade av och frågande inför.

I dagens läge för OBE en osäker tillvaro i de Sydafrikanska skolkorridorerna. I oktober kom en rapport skriven av en panel tillsatt för att utvärdera arbetet i skolorna: *Report of the Task Team for the Review of the Implementation of the National Curriculum Statement* (2009).

Utvärderingen har inte varit positiv, och mycket tyder på att man från regeringsnivå planerar att lämna OBE bakom sig för att utarbeta ett annat system. Troligtvis ett som går tillbaka mot en mer traditionell undervisning. Utbildningsministern sade så sent som i november: "South Africa must return to tried and trusted teaching methods as outcomes based education has in many ways failed to provide pupils with essential skills" (Independent Online, www.iol.co.za). Mycket tydligare än så kan ett budskap knappast bli.

2.2 Intervjuer

2.2.1 Brist på implementering

Något som är vanligt förekommande och återkommande i nästan varje intervju vi har gjort är bristen på implementering, som den huvudsakliga orsaken till att det nuvarande undervisningssystemet inte har varit framgångsrikt. Problemet anses inte vara OBE som enskild företeelse, tvärtom anser många att OBE är något positivt. Problemet är i stället att lärare över huvud taget inte har fått de verktyg som behövs för att omsätta den nya läroplanen i praktiken.

Flertalet av de lärarstudenter vi har intervjuat som är på väg ut från universiteten nu säger att deras utbildning har gett dem en bas att stå på för att kunna undervisa enligt OBE. De lärare som redan var verksamma i skolor då OBE först introducerades har fått ta del av workshops och dylikt. Men som våra informanter påpekat så räcker det knappast med en vecka här och en helg där för att få en djupare inblick i hur OBE är tänkt att användas och utövas i klassrummet.

They have gone through training, but I mean how much can you train an existing teacher in a weekend here or a week there? (Yolande)

Med lärare som upplever förvirring inför sina arbetsuppgifter är det inte svårt att föreställa sig att eleverna blir minst lika förvirrade när det gäller vad de förväntas lära sig och kunna.

Teachers have not been taught how to teach OBE and how to implement it in their classrooms, so you're having teachers in classrooms who have qualified fifteen years ago and they're not being kept up to date with what the education system is requiring now. So they're still doing their methods, whereas we're coming in and implementing new methods. I think there is so much confusion and so the child is going from that kind of teaching system to a new kind of teaching system and I think a lot of children get lost. (Lisa)

Lisa har mycket åsikter om detta med bristen på implementering och ger uttryck för att det fanns en hel del i övrigt att önska när lärarna skulle sättas in i det nya systemet och det nya arbetet. Hon efterlyser mer direkta riktlinjer för lärarna att förhålla sig till och följa:

You can not just put a new education system in place and say 'right, this is the broad outline of what you need to do and now go into your schools and implement it'. It's just not realistic. It needs to be done on a deeper level so that the teachers have the fine detail of what needs to be done in the classrooms. They can not be like 'these are the learning outcomes that you need to achieve, implement that in your classroom'. And teachers are going 'What? How do we do that? Where do we start?' And I just think that half of them are not even given a starting point, they're just thrown in the deep end, and that's how it needs to be done. (Lisa)

Bristen på tillräcklig undervisning i det nya systemet för redan existerande lärare är något som lyfts fram som ett av de största problemen vad gäller implementering, i flera av intervjuerna. Malcolm berättar om hur en del av undervisningen av lärare gick till:

We trained people to train people. So we would have five people, or four people, who would then train sixteen people, who would then train thirty people, and by the time the teacher get to hear about the system... it's just such a mixed message that they are getting.

You see, for example I will be the expert, so I will bring you two in, who are not experts, and I teach you OBE. Then you will go and take four people and teach them, and each of those four will go and teach another four. So when you get seven or eight levels down, it just doesn't exist anymore. So that was one of the biggest issues, with the training and implementation of it (Malcolm)

Vi drog paralleller till 'viskleken' när vi hörde hans beskrivning. Det som sägs inledningsvis kommer ut i andra änden som något helt förvrängt och förvanskat. Det är inte underligt att många lärare stod handfallna inför det nya systemet som de förväntades att handskas med.

2.2.2 Uppfattning och användning av OBE

I föregående avsnitt visades hur bristen på implementering anses vara det största problemet vad gäller hur arbetet med OBE har fungerat i skolorna. Resultatet av denna brist på implementering har blivit att många lärare inte vet hur de ska undervisa. Det förekommer ofta missuppfattningar bland lärare i landet angående vad OBE egentligen är och hur det är tänkt att användas. Våra informanter gav dels uttryck för att dessa missuppfattningar fanns och berättade *om* dem, men de gav även i vissa fall uttryck just *för* dessa missuppfattningar. Deras egna beskrivningar av vad OBE är och hur de tänker använda sig av det gav inte en enhetlig bild av systemet. Snarare tvärtom.

Under våra intervjuer framkom tämligen blandade svar angående vad OBE är. Det finns inte en gemensam och självklar uppfattning som alla skriver under på, utan det är tydligt att begreppet är öppet för tolkningar av skilda slag. Det är svårt att påstå att någon av de uppfattningar som vi har mött är felaktiga, men de är i somliga fall begränsade.

En missuppfattning som Malcolm reagerat över är hur OBE har tolkats av vissa som grupparbete, rätt och slätt.

The biggest problem is that people don't understand it. In the early 90's, when we introduced it in primary school, the easiest thing to do was to say 'let's put our classrooms into groups'. So OBE was defined as group work, you know, and that was complete nonsense. But that was the easiest way for people to demonstrate that they were doing something different. So they would teach with kids in rows, they would put them in groups and teach them exactly the same way. (Malcolm)

Det var enligt både Malcolm och andra intervjuade inte ovanligt att lärare i inledningsskedet tog till sig vissa delar av OBE, men lämnade andra åt sidan. Detta berodde delvis på att de inte förstod men i vissa fall även på att de helt enkelt inte hade lust. De lärare som tyckte att deras undervisning fungerade utmärkt redan innan OBE, eller som inte orkade engagera sig i hur det nya systemet var tänkt att användas kunde helt enkelt placera bänkarna i grupper i klassrummet, för att stilla sitt samvete, men sedan köra på som de alltid gjort rörande övriga delar av undervisningen.

A lot of the existing staff then, their mind set was just not right, they didn't buy into it (Yolande)

I remember, specifically the older teachers used to resist OBE, and some of them after some time would say: 'I've always taught like that so what's new? I have involved my learners before so'. And now people are saying: 'Oh, you're bringing back the textbooks, thank God!' But I think, what confuse us is the labels that we put in place, the labels are confusing. (Thope)

Thope framlägger teorin att det som har försvårat implementeringen och det som bidrar till att OBE används och uppfattas på så olika sätt av lärare är alla etiketter som sätts på nya arbetsmetoder. Ibland blir det onödigt tillkrånglat när man använder nya ord och begrepp som egentligen bara beskriver gamla företeelser. Många lärare blev enligt henne förvirrade av allt det nya i ett inledningsskede, men upptäckte efter en tid att allt det nya inte var så nytt ändå.

Mellan hur OBE var tänkt att användas och hur det faktiskt uppfattas och används ger många uttryck för att det finns ett rejält gap. Det är en glidande skala från lärare som helt och hållet undervisar efter de direktiv som kommit från regeringsnivå och de som varken kan eller vill undervisa enligt dessa föreskrifter.

De flesta av de studenter som vi har träffat verkar vara medvetna om vad som förväntas av dem när det gäller att undervisa enligt OBE. Många berättar att de har lärt sig metoder som underlättar arbetet och främjar de uppsatta målen. De ger uttryck för att den största skillnaden mellan hur det var förut, med de mer traditionella metoderna, och hur det är nu, med OBE, är att man arbetar tillsammans och att eleverna är mer aktiv i arbetet över lag; inte att de bara sitter och lyssnar på en lärare. Att frånga textböcker för att alltmer arbeta gemensamt och problemlösande är en aspekt som lyfts av flera av de intervjuade.

Before it was just; learn from your textbooks, just learn it like a parrot, when you're done with it you forget all the information that you've learnt. But because you have so much interactions and so much practical work that you do, you remember it more, instead of just reading it so boring from a book and then you forget about it afterwards when your test is finished or your exams are finished and you forget about everything. (Jo)

It's all about getting the learner to actually actively participate and to learn about the world themselves and do everything through their minds instead of teachers just giving them knowledge all the time (Vanessa)

Att OBE är ett elevcentrerat system snarare än ett lärarcentrerat är också en aspekt som flera av de intervjuade nämner som viktig. Det innebär att man utgår mer från elevens förkunskaper och behov genom att erbjuda mer varierade arbetsformer, och genom att låta dem själva ta mer aktiv del i vad som händer i klassrummet.

It's more of a learner centred approach, not a teacher centred approach so it's more based on giving the children activities that they can complete. Taking the emphasis away from the teacher, so you won't have a teacher stand up in the classroom and talk throughout the lesson. You'd rather have different strategies where you introduce them to a theme, and then you do different activities with them regarding that theme, and they break up into groups and then they all play games or some kind of activity. So it's not based on the teacher. It's more based on the children. And I think the whole OBE system includes everyone because you use a wide variety of methods when you're teaching. You don't only use one method, so it incorporates everyone because children learn at different levels and they all learn differently because some children learn visually, some children learn through auditory, so I think it just makes sure to include everyone. (Lisa)

En del av svaren vi fick lät som att de var direkt hämtade från läroplanen. Det var tydligt att vissa av våra informanter var väl inlästa på och informerade om hur de förväntas att arbeta, enligt de nuvarande direktiven, när de kommer ut i skolorna. Svaren vi fick från andra av de intervjuade visade dock på en fragmentarisk bild av vad OBE är. En student gav de kortfattade svaren:

It's to work together. You are working. I am working. Even if I go home, my parents are also helping. So it's a parent, student, teacher work. (Lerato)

En annan av de intervjuade pratar om att hon tycker att det är bra att eleverna är mer involverade i arbetet nu än inom den tidigare mer traditionella undervisningen. På den direkta frågan vad OBE egentligen är svarar hon dock:

I don't know. I don't have a good definition of it. (Zindziswa)

Det samlade intrycket som intervjuerna gav angående hur OBE används och uppfattas är ett splittrat sådant. Många har en god bild och uppfattning av vad som förväntas av dem medan andra har stora problem att ge ens en enkel förklaring av vad OBE är.

Även om de studenter som kommer ut från universiteten idag har mycket mer med sig än vad vissa lärare i skolorna har, så upplever vi att det är stor skillnad även mellan de olika studenterna. Detta kan förmodligen grunda sig både på deras olika bakgrund och erfarenheter samt deras olika personligheter.

2.2.3 Åsikter om OBE

Att åsikterna om OBE går isär är tydligt. Under vår intervju med Emmy beskriver hon meningsskiljaktigheterna på följande sätt:

If you ask us in the class you would have a war, because everyone got an opinion on everything. (Emmy)

De flesta av våra informanter har dock uttryckt en övervägande positiv bild av OBE. Yolande lyfter fram att det är viktigt att eleverna inte bara memorerar fakta eftersom ren faktakunskap snabbt blir inaktuell. Att fokus ligger mer på att eleverna lär sig att tänka självständigt och kritiskt lyfter hon fram som en av de stora fördelarna med OBE. För elevernas del innebär det att de inte bara kan lära sig härma och repetera som papegojor och för lärarnas del medför det att de behöver använda sin kreativitet menar Lisa. Vidare säger hon att det är lärarens uppgift att ta reda på vad barnen har med sig från innan för att sedan därifrån kunna bygga vidare. En fördel med detta är att undervisningen uppfattas som mer relevant för barnen. Vad de behöver för att klara sig i livet efter skolan blir viktigt.

Att arbete med OBE innebär mycket grupparbete är något som många av informanterna säger sig uppskatta. Zindziswa anser att en vinst med gemensamt arbete är att eleverna lär sig att acceptera och respektera varandra. Lisa ser arbete i grupp som något väldigt naturligt, dels eftersom det är så det fungerar i arbetslivet och dels för att det är det demokratiska sättet att jobba på då man lyssnar till varandras åsikter och kunskaper:

Yes, everyone works in like clusters. If you go even into the government rooms, everyone sits in these big groups, you know because it's basically a big discussion on people's opinion. So why shouldn't classrooms be the same? It's about democracy, we live in a democratic country where everyone's opinion counts. So shouldn't it count in the classrooms as well? (Lisa)

Att alla är med och bidrar till den gemensamma kunskapen är önskvärt på flera sätt enligt flera av informanterna. Emmy tycker det är bra att man ser barnen som resurser som tas till vara. Lerato

hävdar att alla vet något och kan vara med och bidra på sitt sätt. Hon menar att OBE gör att fler bli inkluderade i lärprocessen, även familjen, och att alla hjälps åt. Det finns mycket att lära av varandra och att tvingas jobba tillsammans med dem man kanske inte annars skulle umgås med är enligt Melinda nyttigt.

Valmöjligheter, och att det finns många olika vägar för att nå de uppsatta målen, är något som förs fram under intervjuerna. Att sätta upp mål; att veta vilket håll man ska gå åt och vad man vill uppnå är det första man måste göra enligt Malcolm.

Knowing what you want to achieve. I mean, sometimes teachers just walk into the classroom and say 'What should I do today?' And even they don't know, and the kids definitely don't know, and they just do something, read a story or something. (Malcolm)

För både lärarnas och elevernas skull behövs klara mål. Om alla vet vart man är på väg så är det lättare att finna medel och metoder att nå dit och att finna motivation till arbetet.

Clear up their focus so they need to know what they need to achieve at the end of the day. (Malcolm)

De olika vägarna att nå de uppsatta målen hjälper elever, som lär sig på vitt skilda vis, att bli framgångsrika genom att använda just sina främsta färdigheter. Lisa påpekar att möjligheterna till varierande arbetsätt inte bara är bra vid inläringen utan även ger eleverna utrymme att visa vad de har lärt sig på olika vis.

Många av de intervjuade uttrycker att de ser många fördelar med OBE, men att det även finns stora nackdelar är det ingen som vill förneka. Kritik riktas mot systemet då man, enligt Yolande, ser att eleverna presterar allt sämre. Hon ger exempel från ingenjörsutbildningar vid de stora universiteten där det tydligt har visat sig att de nyblivna studenterna har allt sämre med matematikkunskaper med sig. I strävan efter att fokusera på elevernas färdigheter i grundskolan har man, anser hon, missat viktiga delar av kunskapsinnehållet.

I have a nephew, he's studying engineering in Johannesburg, and all the guys there, all the engineering students on the first year are being forced to do extra mathematics classes at night, and that's a big problem. (Yolande)

Det ständiga utvärderandet och uppföljandet ger lärarna mycket pappersarbete. Detta inverkar negativt på undervisningen eftersom lärarna får ägna så mycket tid åt det och därför inte hinner med det de ska:

I mean you have to assess everything. And you have to assess it in different ways. So you've got filing like this (visar med händerna) for each child. And then the teacher's swamped. She must teach and plan and file and assess and... (Emmy)

Då det nya systemet infördes gjorde man sig av med läroböckerna, vilka hade varit en viktig resurs för lärarna. Tanken om att skapa sitt eget material kan vara god, om den går att realisera. Malcolm berättar följande:

It was up to the teacher to get the material. Then if you live in the zicky-zicky, out in the bush out there, and you tell someone to bring you a picture of a cow, you know they go home and the only picture of a

cow is on the magazine that's keeping the wind out of the shack where they stay, they're not gonna take that picture of the cow to school. (Malcolm)

Att så mycket av arbetet inom OBE sker i form av grupparbete anses inte odelat positivt. Snarare framkommer tydligt att det finns vissa svårigheter med detta sätt att jobba. Dels finns risken att lata elever bara glider med och får bra betyg på grund av andras prestationer. Vissa elever behöver mer tid för att tänka på egen hand, medan andra bara är lata och bekväma, anser Vanessa. Både hon och Melinda lyfter fram svårigheten för läraren att göra en rättvis bedömning av de enskilda elevernas insatser i det gemensamma arbetet. Även Emmy har åsikten att man inte testat individen tillräckligt och att det är svårt att bedöma individuella insatser i ett grupparbete. Svårigheten med rättvis bedömning hänger också samman med att läraren har relativt stort utrymme för sin egen subjektiva bedömning. Som Yolande uttrycker så kan bedömningen bli beroende av om eleven är omtyckt av läraren eller inte.

Within a school, who knows, you know. 'I like you so you're good'. It's very subjective at the end of the day. (Yolande)

Då målen är allmänt skrivna är det svårt att specificera vad exakt som krävs av eleven. Vanessa tror att detta kan medföra att man gör det lite för enkelt för eleverna ibland. Kraven på dem blir för låga och man släpper igenom elever för lätt trots att de egentligen inte är redo för det, vilket inte hjälper dem på sikt.

2.2.4 OBE i framtiden

Våra intervjuer visar att åsikterna kring OBE och uppfattningen av systemet skiljer sig ganska dramatiskt åt. Detsamma gäller, inte helt förvånande, hur man ser på framtiden för OBE inom de Sydafrikanska skolorna, även om de flesta ändå landar i att en kombination av något slag mellan OBE och ett mer traditionellt undervisningssystem är önskvärt.

En återkommande åsikt är att OBE fungerar bra i det stora hela, men att det skulle behöva kompletteras med andra metoder. Yolande tror inte att man behöver göra ett val mellan relevanta faktakunskaper och färdigheter. Hon tror fortfarande på OBE som en bas för undervisningen men anser att det finns luckor, speciellt vad gäller matematik- och läskunskaper, som behöver fyllas.

I think if you do give them the right content you can still, you know, use it to teach the skills. But if we are going to ever compete globally or internationally, you've got to have people who can think and apply and so on. So I don't think that it's a waste I just think the right content or the right method of teaching is needed. (Yolande)

Emmy hävdar att man måste undvika att låsa fast sig i ett fack. Istället måste man kunna tänka utanför ramarna och plocka det bästa från både OBE och det gamla mer traditionella systemet. Lisas åsikt är att OBE genererar goda arbetsformer men att man behöver kombinera dem med andra för att inte gå miste om ett väsentligt innehåll. Hon säger att man gått från en extrempunkt, där man skulle lära sig allt utantill och bara rabbla tomma fraser, till en annan där inte all nödvändig kunskap täcks. Uppfattningen finns även att mer traditionella undervisningsmetoder borde utgöra grunden för undervisningen, med arbetsformer från OBE som ett komplement. Det

sammantagna intrycket är att de flesta anser att en kombination av en mer traditionell undervisning och OBE vore det ultimata för framtiden.

Läroplaner måste ständigt ändras, eftersom samhället gör det, säger Thope. Det fungerar inte att envist hålla fast vid hur det alltid har varit av bekvämlighetsskäl eller annat. Hon pratar vidare om att förändringar måste ske på en grundläggande nivå. Att ändra namn på de metoder som används i undervisningen är ingen lösning, när de underliggande principerna är desamma.

We need to keep up with the development and the changes. We need to face it, there are global trends that we can not neglect. So we need to keep up with the rest, with development in industries, development in society, developments all over. So we can not have a curriculum that will be the kind of curriculum forever. We're fooling ourselves, even the process of curriculum itself requires that we revise and review and develop in order to be up to date. We can not keep doing the same thing over and over again. (Thope)

Vidare understryker hon att det viktiga är att komma åt kärnan i undervisningen; att fokusera på vad som är viktig och vad vi egentligen vill åt. Hon säger att det mest väsentliga är att eleverna får lära sig grundläggande kunskaper så som matematik och att läsa.

En stor tvekan återfinns bland svaren kring ett skifte av undervisningssystem. Det finns, enligt Malcolm, inte något att ersätta det nuvarande undervisningssystemet med.

All that she [utbildningsministern] can do is refine OBE to make it work better. She can't throw it out, she hasn't got anything to replace it with. Or it's back to our old system. (Malcolm)

Han påstår att det inte finns något annat val än att fortsätta med OBE, vilket ju är det system som så gott som alla världens länder använder menar han.

Men tvekan kring ett systemskifte hör framförallt samman med tveksamheten inför ännu ett byte. Det har tagit tid, men nu börjar lärarna behärska detta system. De som utbildats de senaste åren har ju det nya systemet med sig från universiteten. Och de som redan var verksamma som lärare när skiftet kom har (till viss del) hunnit komma in i det nu. Skulle man ändra igen är frågan vad som händer. Lisa säger:

I'm just like 'You can't even get OBE right, how are you going to implement something completely new now?' There's absolutely no stability. Why can't they just choose an education system, develop that and work from there? The more they try and change it and the more they try and fix it the more they're actually hindering themselves because teachers just get more lost in the system and so do children. (Lisa)

They should rather take what they have, the education system that we have at the moment and rather reinforce it and reimplement it and give teachers training. (Lisa)

Att ständigt ändra skolsystem gör att människor tappar förtroende för regeringen menar Yolande. Samtidigt ger hon uttryck för att det är brådskande att hitta ett bra system. Det är elevernas liv det handlar om och varje dag är värdefull och får inte förspillas.

It's trial and error, but the sad thing is you can't have too many trials and errors. These are kids' lives. (Yolande)

Vid ett skifte av undervisningsmetoder och grundläggande skolsystem så får alla som är verksamma inom skolan så mycket nytt att förhålla sig till. Att detta medför ett enormt merarbete är självklart och mycket problematiskt. Melinda talar om hur svårt det är för redan verksamma lärare att hela tiden få nya direktiv som de måste arbeta utifrån och att detta blir ett störningsmoment och ett avbrott för dem i arbetet. Vidare formulerar hon en rädsla som flera av studenterna ger uttryck för:

I mean, we need to study for four years to learn an education system that tomorrow might be thrown out of the window, and where does that leave us? I mean, where does that leave teachers who have been teaching for the last fifteen years? I'm just like, it's scary... It's very scary. (Melinda)

Att låta studenter genomgå lärarutbildningar som har hunnit bli inaktuella när de når sin examen känns inte som en god långsiktig idé. Detta verkar alla vara överens om. Att så snart som möjligt hitta fram till den väg man vill gå och gemensamt följa den är en önskan som många ger uttryck för.

2.2.5 Skolans huvudsakliga mål

För att kunna göra kloka val i hur man vill arbeta i skolan i framtiden krävs det att man först tar ställning till vad som faktiskt är skolans egentliga uppgift och dess huvudsakliga mål. Vad motiverar dess existens och vad är viktigast att eleverna lär sig? Inte helt oväntat, bland människor som studerar och arbetar inom utbildningssektorn, var alla våra informanter rörande överens om att skolan har en viktig roll att spela i samhället. Motiveringarna till detta var många och varierande.

Enligt Malcolm är det allra första målet man har att jobba mot att få alla skolor att fungera tillfredsställande då vissa skolor idag fortfarande har stora resursbrister och problem med att ens få eleverna att komma till skolan. Utan skolor som fungerar finns inte möjlighet att utbilda människor till att klara sig i samhället.

That's the short term goal, to get our schools to function properly. Because the majority of our schools don't function properly. The schools that you see around here are not the majority of our schools. All the schools that you see here are really a minority of our schools. The majority of our schools are out in the rural areas. And they struggle with lack of resources, lack of teacher training. There are huge issues out there. And also you got HIV/Aids infecting on it so. We have to try to get those, the majority of our schools functioning. By functioning I mean it will be able to produce people who come out from the schools that are able to survive in modern society. (Malcolm)

För att barnen och ungdomarna efter sin skolgång ska kunna klara sig i samhället behövs utbildning. De behöver grundläggande kunskaper såsom att kunna läsa, skriva och räkna för att klara av ett jobb och för att fungera i samhället.

Like you need to know your math in order to tell the prices of, you know, things that you buy. You need to know languages so you could communicate with people all over the world. You need geography so

you can know where you going to travel to, how to tell directions. So all these basic skills for all the different learning areas. (Jo)

Utan utbildning hamnar man lätt utanför samhället. Det blir svårt att få ett jobb. Utbildning blir därmed ett sätt för människor att ta sig ur fattigdom.

But there is a difference between someone who is educated and someone who is uneducated, in their way of living. If you are uneducated the chances are that you are going to be poor. (Zindziswa)

Det är också viktigt att skolan inte blir en isolerad företeelse som bara rör en avgränsad del av barnens liv. Skolans uppgift är att lägga en bas för barnens framtida liv.

To educate them about life skills, basic things about everyday life that they are going to be doing in the real world and to integrate not just things that are in school, it's not isolated from things that they will be doing in real life, so teaching them a lot to do with real life things and teaching literacy like reading and writing. Yes, I think that's the main goal now, to get children to read to write and to understand how the world works... Then when they've got that, then they can start focusing on other things, but if the basics aren't there they can't do all the other goals that they've got." (Vanessa)

Att förbereda eleverna för ett jobb kräver inte bara förmåga att kunna läsa, skriva och räkna. Det inkluderar även förmågan att leva tillsammans med och samarbeta med andra.

At school we preparing learners as citizens to fit in to the society. And at the same time we preparing them for the working place, we prepare them for the industries. But within those industries, within those organizations that they will be working in, they will be working with other people. So the purpose of the school is multifaceted. (Thope)

För att barnen ska kunna fungera tillsammans med andra då de växer upp behöver de lära sig beteenden som underlättar för dem att anpassa sig till sammanhang de befinner sig i. T.ex. är disciplin viktigt i Sydafrika, berättar Jo som jämför både med sin egen uppväxt i Taiwan och sina erfarenheter som utbytesstudent i USA.

Discipline is a big thing, like over here I feel the kids are really well disciplined. Over in Taiwan or like in America, they're not that disciplined. So I think education in South Africa should help kids you know, know their manners, know what's right and what's wrong, know the skills that they need so that when they're going on to further education they know what they wanna do. (Jo)

Ska eleverna bli rustade för att kunna samarbeta med andra, även med människor som är olika dem själva, är det viktigt att skolan förmedlar värderingar vilka hjälper eleverna att se varandra som jämlika. Detta blir en kanske ännu viktigare uppgift för skolan i ett land som Sydafrika med dess raspolitiska historia.

I think morals and values as part of humanity is important. I think particularly in our country where we come from apartheid and that, we live with a lot of instability and a lot of colour separating people, and we struggle to overcome that even in school. We need to encourage people to see that everyone is equal and that everyone is human. That there is beauty in every person and that's what I think the teachers most important role is, before they do anything else in the classroom... So school is a good way for breaking down stereotypes and that, especially when you got open minded teachers. (Emmy)

Förutom att ge barnen grundläggande färdigheter samt att lägga grunden för att de ska kunna leva tillsammans med andra är en av skolans viktiga uppgifter är att bredda barnens horisonter. Skolan bör vara ett komplement till familjen och barnens övriga nära omgivning för att hjälpa dem att nå sin fulla potential.

And it's also broaden peoples horizons, to show them what there is out there. Because many people comes from small towns and small communities and they comes from townships, and they don't know anything more, they've never been exposed to bigger things. And school's about to expose you to the bigger world. It's meant to show you the other countries and these small organisms under the sea and all that, that's what school has to do. And it has to show you that you can be other things, you know... (Emmy)

Children that aren't educated, it's sad, because they don't reach their full potential in my opinion. (Melinda)

Till sist kan nämnas att en av skolans viktiga uppgifter är att barnen får lära sig tänka självständigt och kritiskt. De behöver förmågan att hantera nya situationer som de med största sannolikhet kommer att hamna i.

Like for example is there, they have to... like thinking skills you know, how they critically think about a situation in the working world or in a society, like when they're alone they would know what to do with the skills. Because if you just place them in another place and they have absolutely no skills, they would be like..., they would be so lost. (Jo)

2.2.6 Relationen mellan skola och samhälle

Att samhälle och skola nära relaterar till varandra är knappast något provocerande uttalande. Hur denna relation ser ut finns det dock obegränsat med åsikter om. Om man är av åsikten att skolans uppbyggnad ger omedelbar påverkan på det samhälle man får så är det självklart otroligt viktig vilket skolsystem man har. Vad som är skolans huvuduppgift, vad som motiverar dess existens samt vad som är viktigast att eleverna lär sig hänger då nära samman med vilken syn man har på framtida samhällsmedborgare.

Inte helt oväntat, bland människor som studerar och arbetar inom utbildningssektorn, var alla våra informanter rörande överrens om att skolan har en viktig roll att spela i samhället. Vilken denna viktiga roll är gavs dock varierande svar.

På frågan om det är möjligt att förändra ett samhälle genom att förändra dess skolsystem och läroplaner ger Malcolm klart besked om sin åsikt att det inte är möjligt. Det är istället skolan som anpassar sig och ändras efter samhällsutvecklingen.

Schools change after the society has changed, I think. Schools come afterwards. But one can't expect that school could change, to fix up the ill that society has made. Schools don't do that. But they will make a difference to the poorest of the poor. If you improve the school a little bit you will make a difference to the poorest of the poor. But you won't change the society in that way. (Malcolm)

Flera av studenterna anser tvärtom att det absolut finns en stor möjlighet att påverka samhällsutvecklingen genom skolans arbete eftersom där skapas attityder och värderingar som barnen får med sig.

We saw it during apartheid for sure. We saw, I mean, how they used school to control the minds of individuals. And all the textbooks promoted negative attitudes toward black people, that was definitely used very, very successfully. (Emmy)

Yes, I think it is possible because the children who are in schools now are our future generation, so the kind of seed you're planting within them now is obviously going to germinate in the next ten to twenty years, so I believe that everything that is done in the school curriculum now is crucial to society. At the end of the day those are the people who are going to be in the limelight, they are the people who are going to be up and running for president and stuff like that and like in big jobs, so I think that the education system has a huge factor to play there. (Lisa)

Svaren som gavs av de två kvinnliga medlemmarna i personalen visar på ett mer nyanserat synsätt. Yolande säger sig tro att det faktiskt är möjligt att påverka samhällsutvecklingen med hjälp av skolan, men att det tar tid och att man inte kan tro att saker och ting ska förändras över en natt. Thope har en lite mer försiktig, om än positiv, inställning.

Schools alone can not change, can not be the sole entities that are responsible for that change. There must be some processes in place within other societal organizations. If you look at the society you have a family, a nuclear family, there are certain things that must be taught at home, basic principles that we all agree upon. The school will advance those principles. The government and other aspects like our religion and stuff, school can make a contribution. But we can not put the burden, the entire burden, on the shoulders of the schooling system. Yes, the contribution need to be significant from the school, but if there is no support from the parents, if there is no support from the governing body, if there is no support from churches or whatever organizations, then we can forget. But I really feel that politics influence what is going on, schools influence as well, but it is not schools alone. (Thope)

Flera av informanterna ger uttryck för åsikten att det är viktigt att ge barnen goda värderingar och en god moral genom deras skolgång, så att de kan komma ut i samhället som goda och demokratiska samhällsmedborgare. Om man lyckas ge barnen en känsla för vad som är rätt och fel på ett tidigt stadium så kan man minska brottsligheten i landet.

Ett annat exempel på skolans påverkan för samhället är att man med hjälp av utbildning kan minska problemet med HIV/aids, vilket är ett enormt problem i Sydafrika. Melinda återkommer till detta vid ett flertal tillfällen i intervjun.

HIV/aids is a really big problem here, and if you reach out to educate the majority of the people who live here, even the unemployed and the poor and everything, I'm sure HIV/aids will go down because a lot of the contraction of the disease is due to infection. And you know because more and more are getting infected, more and more are not even attending school and they're leaving school because they need to look after their parents that are ill, and you know having no education. It's just a vicious circle, of not being educated and not knowing, you know and make go according to misconceptions and myths and that's how disease comes about. I mean that's just one example, but I think education is very important. (Melinda)

Även studenterna inser dock att detta inte låter sig göras helt utan arbete. För att förändring ska komma till stånd krävs att man jobbar tillsammans, mot samma mål.

More education leads to a better society, in my opinion. But it has to be on like a large scale, all the schools have to be working towards the same goal in order to make some kind of change in society. If all schools are working toward different things you won't really see a change. (Melinda)

I ett så splittrat land som Sydafrika beror graden av förändring självklart även på var i landet, och i vilka områden, man befinner sig.

I think it depends; it very much depends on the area you're in. Even within a city, in some areas, I want to even make it smaller and say the community buys in what happens at the school and in other areas you'll find, I think socio-economically, if you are at school in a poor area and all the parent work and there's no supervision or that kind of thing, I think it's very hard for the people to really get involved in the school and support the school as such, so those people are so busy struggling to survive every day that I think unfortunately the society doesn't hold the school accountable enough for what happens there. Okay. So, I think some of the schools or teachers get away with murder if you want to call it that. (Yolande)

3 Tolkning

3.1 Svårigheterna med implementering av OBE

De stora problem som implementeringen av OBE innebar är fortfarande tydliga. Femton år efter att arbetet påbörjades så är det långt ifrån fullt implementerat. Det ter sig som att många lärare fortfarande är osäkra på vad som förväntas av dem.

Att implementeringen av OBE innebar stora problem är inte något som är särskilt förvånande, med tanke på hur stora delar av det sydafrikanska samhället ser ut. Delvis beror detta på att det råder splittringar på många samhällsliga nivåer, men det finns även vissa närmast kulturella fenomen, rörande planering och effektivitet, som vi reagerade på vid vår vistelse i landet.

Vi upplevde vid många tillfällen att det vi trodde var ett löfte inte nödvändigtvis skulle uppfattas så bokstavligt. I Sverige är vi till exempel vana vid att man håller tider. Svenskar är punktliga och pålitliga, och kanske till och med nästan lite tråkiga. I Sydafrika fick vi intrycket av att människor är mer avslappnade; något som upplevdes som positivt i vissa fall, men väldigt frustrerande i andra. När sex inbokade intervjuer en dag blev till två och vi blev tillsagda att ha tålamod, så var det lite svårt att ha just detta. Våra upplevelser gjorde det enklare för oss att förstå hur processen med att implementera OBE i skolorna försvårades.

Människor i Sydafrika verkar ha en väldigt god vilja och en uppriktig lust att hjälpa. Det är inte lathet och att de inte vill att det ska bli bra som är problemet. Snarare en djupgående brist på strukturer som kan bära upp ett system. Om man har vant sig vid ett visst system så kan det vara väldigt svårt att ändra riktning. Det krävs omfattande resurser och att alla bidrar. En person kan inte göra skillnaden. Det är nödvändigt att alla arbetar tillsammans mot gemensamma mål. När

dessa mål blir vagt formulerade och svåra att förstå så är det inte enkelt att få alla att gå åt samma håll.

Bristen på implementering är något vi har kunnat läsa mycket om i tidigare artiklar och studier. I artikeln *Implementation problems in the black townships* redovisar MJ Motseke hur stora skillnaderna är mellan olika skolor när det gäller hur implementeringen har gått till. Fokus för undersökningen ligger på hur man arbetar i de svarta kåkstäderna i Sydafrika.

The problem of poor professional training exacerbated by the fact that the OBE training provided by the education ministry came too late, and it was generally inadequate and theoretical. These problems were further complicated by the fact that many township school learners came from impoverished backgrounds, and their experience and knowledge could, therefore, not be used as a point of departure in a lesson. (Motseke 2002, s. 363)

Att läroplanen och styrdokumentet upplevts av många som storslagna ord och vackra floskler, som inte har haft någon egentlig förankring i verkligheten, är ett stort problem. När avståndet blir för stort mellan de styrande och de som ska utföra de styrandes direktiv blir resultatet sällan det tänkta.

Att så viktiga och stora frågor och besked förmedlades på ett sådant vis som framkom i intervjuerna, genom utbildning i så många led att resultatet till slut blev ett visklekens förvrängning, låter förvånansvärt ogenomtänkt så här i efterhand. På pappret lät idén dock helt säkert bra och effektiv.

I artikeln *Curriculum reform in South Africa: A critical analysis of outcomes-based education* beskriver Jonathan Jansen på ett träffande vis hur mycket som lades i de frustrerade lärarnas knän:

For example, to understand the concept of 'outcomes' requires understanding of competencies, unit standards, learning programmes, curriculum, assessment criteria, range statements, equivalence, articulation, bands, levels, phases, curriculum frameworks and their relationship to the South African Qualifications Authority (SAQA), the NQF, National Standards Bodies (NSBs), Standards Generating Bodies (SGBs) and Education and Training Qualification Agencies (ETQAs), reconciliation of the 12 SAQA fields with the eight learning areas with the eight phases and the fields of study, and on and on. (Jansen 1998, s 325)

Att många upplevde OBE som svårbegripligt och luddigt bidrog helt säkert till svårigheterna med implementeringen. Vi ställde oss frågan om det hade varit enklare och smidigare att implementera ett system med mer direkta riktlinjer. Vår uppfattning är att många av de lärare som hamnade mitt i den omdanande processen hade varit hjälpta av mer struktur. Självklart reagerade vissa lärare mer positivt på OBE än andra. De som är mer kreativa till sin natur kunde säkert enklare finna vägar att arbeta med det nya systemet. Förutom att lärare är olika vad gäller den egna personligheten och den resurs som den egna kreativiteten innebär, så var skillnaderna givetvis stora också vad gäller tillgången till nödvändiga materiella resurser.

3.2 Språket som maktmedel

Vi upplevde att några informanter gav väldigt uttömmande och fylliga svar medan andra gav mycket tunnare och mer innehållsfattiga svar på våra frågor. En reflektion vi gjorde kring detta var att de informanter som gav de mer kortfattade svaren inte hade engelska som sitt modersmål. Det går att spekulera i om deras kortfattade svar berodde på att de inte visste vad de skulle svara eller att de bara inte kunde formulera det på engelska. Med tanke på att den utbildningen de går är helt och hållet på engelska så kan man ju ändå hoppas att deras förmåga att förstå och uttrycka sig på detta språk är så pass god att de ska kunna svara på våra frågor utan större hinder. Att inte ha tillgång till och fullt behärska språket i ett utbildningssammanhang, i detta fall alltså engelska som anses vara maktens språk i Sydafrika, är ett enormt hinder. De lärare som inte har engelska som sitt modersmål berättade även för oss att de helst vill tillbaka till de skolor där de växte upp för att arbeta. Om de då kommer att undervisa elever i engelska på sin egen knaggliga engelska så försvårar det även för dessa elever när det gäller att behärska språket. Det blir något av en ond cirkel, som kan få stora konsekvenser.

I artikeln *Conflicting Demands: Assessment Practices in Three South African Primary Schools Undergoing Desegregation* skriver Saloshna Vandeyar om just detta; hur de olika språken som används i Sydafrika kan skapa stora problem för både lärare och elever:

Some teachers now have to come to terms with teaching through the medium of their second language and to learners who are not proficient in the language of instruction. This has placed tremendous stress on teachers and has impacted on their identities, beliefs, and value systems. The majority of Black learners are fluent in their mother tongue, which is one or more of the indigenous languages of South Africa. However, many of these learners, because of existing educational infrastructures and trends of globalization, are now striving to obtain an education through the medium of English, which for some is a third or even fourth language. (Vandeyar 2005, s. 463)

3.3 Divergerande uppfattningar om definitionen av OBE

De olika svar vi fick när det gäller hur man ser på OBE och hur man vill att undervisningen ska gå till leder tankarna till rättvisaspekter. Att olika lärare har olika syn på hur undervisningen ska gå till leder i sin tur till att undervisningen kan bli mycket ojämn. Var man som enskild lärare väljer att lägga fokus i sin undervisning får stora konsekvenser för det arbete man bedriver i skolorna. Det blir problematiskt om man väljer att utgå från vissa aspekter i läroplanen, men helt utelämnar andra.

Att många av de vi intervjuade sade att OBE är i stort sett detsamma som grupparbete är intressant och värt att fundera kring. I läroplanen nämns att ett av målen är att eleverna ska arbeta i grupp. Men det finns nämnt som ett av flera mål, inte som ett huvudmål framför andra.

The critical outcomes include core life skills for learners, such as communication, critical thinking, activity and information management, group and community work. (Revised National Curriculum Statement: www.mml.co.za/revised_national_curriculum_statement.htm)

Vi konstaterar att grupparbete är en stor del av att arbeta med OBE, men det är definitivt inte allt. Att så många valt att fokusera på denna aspekt tror vi beror på att den är så konkret. Grupparbete är enkelt att förstå och även enkelt att använda sig av. Vissa av de svar vi fick lät påskina att det förekommer att lärare bara ställer bänkarna i grupper, men låter undervisningen pågå som den alltid har gjort, enligt mer traditionella modeller. Andra berättade att de verkligen arbetar mycket i grupp, med ambitionen att få eleverna att hjälpa varandra. Inställningen till grupparbete bland våra informanter var mycket positiv. Det ansågs dels leda till bättre kunskapsutveckling då allas gemensamma kunskap läggs samman, men att det samtidigt bidrar till att eleverna socialiseras och fostras till samarbete var något som många uttalade uppskattning inför.

Vi fick intrycket under intervjuerna att informanterna hellre uttalade sig om vad OBE inte är än vad det faktiskt är. Framförallt personalen ville påpeka att det inte är bara grupparbete. Studenterna tog ofta upp att den stora skillnaden från tidigare är att man inte sysslar med att stå framme vid katedern och lära eleverna att rabbla fakta utantill.

Att den i vissa fall påtagligt begränsade uppfattningen av OBE bland våra informanter har självklart att göra med den brist på implementering som framhölls i tidigare avsnitt. Många studier visar att man ”glömde bort” att informera lärarna om vad de skulle göra.

3.4 Ständiga systemskiften

Tveksamheten inför att återigen byta utbildningssystem är stor. Åsikterna om OBE är delade men samtliga våra informanter är ändå positiva till systemet, med vissa reservationer och förslag till förändringar. Det finns också en skepsis mot att det skulle finnas något annat att byta ut det nuvarande systemet mot. Men framförallt verkar tveksamheten inför systemskiftet bero på frustrationen kring de ständiga bytena. Förmodligen inser alla att det antagligen inte finns ett perfekt sätt att arbeta i skolan, men kontinuitet är högst väsentligt vilka metoder man än väljer att arbeta med, för att ge lärare och elever en chans att hänga med. Längtan efter stabilitet är påtaglig. En tanke som infinner sig är att det kan vara så att det snarare är de ständiga skiftena av system snarare än det rådande systemet i sig som är problemet och som resulterar i en bristfällig skola.

Att studenterna uttrycker en önskan om att få fortsätta jobba med OBE då de kommer ut som färdiga lärare har säkerligen även att göra med att det är just detta system de blivit utbildade i och känner sig trygga med. För deras egen personliga del skulle ju deras jobb underlättas av det nuvarande systemet behålls istället för att de ska lära sig något nytt. Att de förordar OBE skulle därför kunna säga mer om deras rädsla för att komma ut med en färdig utbildning som inte längre är aktuell än om deras tro på systemet som det bästa tänkbara.

Detta att människan har en tendens att vilja förespråka det som man själv gynnas av är väl inget nytt. I intervjuerna såg man t.ex. att de som uttryckte en önskan om att vilja återgå, i alla fall till viss del, till det gamla systemet var de som själva hade upplevt att det systemet var bra för dem under deras egen skolgång. Det var studenter som verkade ha det lätt för sig och som gillade att arbeta individuellt. Dessa studenter kom även från bra förhållanden, välbärgade områden och skolor. De som känner sig gynnade av ett system vill så klart ha kvar det.

3.5 Med avstamp i skolans värdegrund

Vad informanterna anser vara skolans huvudsakliga syfte kan sammanfattas i att eleverna ska ges möjlighet att klara av att leva i samhället. Människor ska med hjälp av utbildning få möjlighet till ett bättre liv vilket inkluderar möjligheten att bryta mönster och ta sig ur fattigdom. Det är även skolans uppgift att hjälpa elever att bryta sig ur strukturer och mönster som begränsar deras liv genom att ge dem chansen att utvecklas till sin fulla potential. För att barnen så småningom ska klara sig på egen hand är skolans mål att lära dem att tänka självständigt och kritiskt viktigt.

Vilket slags medborgare man hoppas skapa i skolan finns beskrivet både i den sydafrikanska och i den svenska läroplanen.

The critical and developmental outcomes are a list of outcomes inspired by the Constitution. They describe the kind of citizen it is hoped will emerge from the education and training system and underpin all teaching and learning processes. The critical outcomes include core life skills for learners, such as communication, critical thinking, activity and information management, group and community work. The developmental outcomes focus on enabling learners to learn effectively and become responsible, sensitive and productive citizens. (Revised National Curriculum Statement: www.mml.co.za/revised_national_curriculum_statement.htm)

Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet. (Lpo94, s.3)

Det tycks viktigt att hjälpa eleverna att bli kritiskt tänkande människor som är självgående och tar ansvar. Detta kräver att de får med sig grundläggande faktakunskaper och färdigheter. Men det innebär också att man behöver jobba med värderingar och rusta dem för att kunna samarbeta med andra. I Lpo94 finns även detta med i det inledande stycket.

Skolan har en viktig uppgift när det gäller att förmedla och hos eleverna förankra de grundläggande värden som vårt samhällsliv vilar på. (Lpo94, s.3)

Vidare står om vilka dessa grundläggande värden är.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan skall gestalta och förmedla. (Lpo94, s.3)

Även i RNCS ges uttryck för dessa demokratiska grundtankar.

Learning area statements in the Revised NCS reflect the principles and practices of social justice, and respect for the environment and human rights, as defined in the Constitution. In particular, the curriculum attempts to be sensitive to issues of poverty, inequality, race, gender, age, disability and such challenges as HIV/AIDS. (Revised National Curriculum Statement: www.mml.co.za/revised_national_curriculum_statement.htm)

Förväntningarna på vad sydafrikanerna ska kunna efter genomgången skola är höga. I läroplanen understryks vikten av att detta kommer alla till del.

Social justice requires that those sections of the population previously disempowered by the lack of knowledge and skills should now be empowered. (Revised National Curriculum Statement: www.mml.co.za/revised_national_curriculum_statement.htm)

3.6 Skolan som gränsöverskridande mötesplats

Behovet av att jobba med demokratiseringsprocessen, förhindra rasism och brottslighet är otroligt viktigt i ett land som Sydafrika. De intervjuade gav uttryck för att det är viktigt att man får mötas för att se att fördomar inte stämmer. Skolan ska vara en plats där alla finns i samma miljö på lika villkor.

Den socialisering som hänger samman med värdegrundsarbetet, där skolan blir en lektion i att fungera tillsammans med andra, är något som John Dewey resonerade kring redan på sin tid. I *Demokrati och utbildning* (1916/1999) hävdar han att det är vår sociala omgivning som formar oss som människor. Skolan är en speciell sådan omgivning, en medvetet påverkad omgivning för att forma barnen. Liksom våra informanter lyfter Dewey upp att en av skolans funktioner är att vidga gränserna för den grupp barnet själv tillhör. (Dewey 1916/1999, kap.1)

Förutom utbildning så är, som titeln tydligt antyder, demokrati ett centralt begrepp i Deweys bok. Han hävdar att:

En demokrati är mer än en styrelseform, den är i första hand en form av liv i förening med andra, av gemensam, delad erfarenhet. (Dewey 1916/1999, s.127)

Genom möten med det och dem som omger en människa tvingas hon svara på intrycken.

Fler och mer varierade kontaktpunkter ger en större mångfald av stimuli som en individ måste svara på, och följaktligen premierar de också alltmer varierade aktiviteter. (Dewey 1916/1999, s.127)

I länder såsom Sverige och Sydafrika, med nioårig obligatorisk skola för alla, och med en läroplan som tydligt anger skolans uppdrag att verka för demokrati, kan man tycka att det skulle finnas goda förutsättningar för att fostra demokratiska medborgare. Ska vi tro Dewey då han menar att vi formas av vår sociala omgivning så borde dessa nio år sätta ordentliga spår. Man hör många, även bland våra informanter, fascineras över skolan, att det är en av få platser, kanske till och med den enda, där alla slags människor möts och umgås. Där finner man både våra framtida politiker, läkare, snickare, brottslingar och idrottsstjärnor, med andra ord är det en unik mötesplats.

Det som dock tyvärr talar mot att dessa möten faktiskt kommer till stånd och får möjlighet att påverka elevernas liv är det faktum att den sydafrikanska skolan fortfarande är väldigt segregerad. Tanken är god men för att den ska bli verklighet finns mycket kvar att göra.

3.7 Skolans möjligheter att påverka samhällsutvecklingen

Att tillsättandet av en ny regering brukar följas av nya styrdokument för skolans del kan man se genom historien. Drömmen finns om att kunna påverka samhället genom att styra skolan. Som framgick i resultaten från intervjuerna gick meningarna isär om huruvida detta faktiskt är möjligt att realisera eller om det stannar vid att förbli en dröm.

Genomgående ser vi att personalen vi intervjuade befann sig längre mot det negativa eller avvaktande hållet på skalan än vad studenterna gjorde. Vår uppfattning var också att de hade mer genomtänkta och reflekterade svar att ge, vilket inte borde förvåna då de under en längre tid arbetat med frågor inom detta område. Hur det kommer sig att de ställer sig mer tveksamma till möjligheten att påverka samhället med hjälp av ändringar i skolan är dock intressant att fundera över. En förmodan är att det delvis har att göra med att de är äldre och mer erfarna. De har hunnit se utvecklingen inom samhälle och skola under en längre tid, och eftersom de var och en varit verksamma som lärare har de även fått blicka in från den vinkeln. Med åldern skulle också kunna följa att man från att vara mer idealistisk som ung hinner bli mer luttrad allteftersom åren går. De har förmodligen fått se att höga ambitioner om möjligheter att påverka inte alltid faller ut som önskat.

Även bland studenterna fanns en viss reservation inför politikens önskan om att använda skolan som ett instrument för samhällsutvecklingen. Men att de överlag var positivt inställda till möjligheten att realisera detta tror vi kan ha flera skäl. Många av dem uttryckte att de tyckte det var svårt att svara på och vi fick uppfattningen om att det var en fråga de inte tänkt tillräckligt mycket på för att ha en uppfattning om. Vi tror att de gärna ville vara oss till lags och att de därför sökte svar som visade på att detta faktiskt är möjligt. De hade säkert kunnat ha fler invändningar mot det om vi hade ställt frågan på det sättet. Men vi tror också att deras positiva inställning har att göra med att de står redo att inom kort kasta sig ut i rollen som lärare. Ambitionen om att vilja vara med och göra skillnad fanns hos många av dem. Så tron på möjligheten att genom skolan påverka samhället kanske speglar deras önskan och förhoppningar minst lika mycket som deras faktiska uppfattningar.

4 Diskussion

I varje tid och i varje samhälle lever drömmen om att finna det perfekta skolsystemet som ska fungera tillfredsställande på alla nivåer. Ett system som ska fostra elever till att bli goda samhällsmedborgare som finner en plats i, och så småningom blir ledande i, ett gott och väl fungerande samhälle. Att samhället börjar i skolan var något som många av våra informanter ville understryka. Framtidens medborgare ska fostras i skolan, därför är det av stor betydelse vilken skola detta är och vilka kunskaper och värderingar som förmedlas där.

Givetvis fanns en förhoppning om att den bästa skolan för Sydafrika skulle uppnås genom OBE. Med frihet att välja det arbetssätt som lämpar sig bäst i respektive klassrum och med hänsyn till individens bakgrund och sätt att lära sig torde det vara ett system som lyckas inkludera alla. Det har dock visat sig att många, både lärare och elever, har svårt att hantera denna valfrihet, och därför riskerar att hamna utanför systemets ramar. För dem skulle en mer styrd skola förmodligen

vara ett bättre alternativ. Det tycks som om drömmen om det perfekta skolsystemet förblir just en dröm.

Sydafrika är ett splittrat land på många sätt. Hur mycket man än eftersträvar ett enande, så känns det som att man har en lång väg kvar att vandra och mycket hårt arbete framför sig. Av den rasbarriär som under lång tid byggdes upp finns fortfarande många spår. En sådan djup orättvisa i grunden följer med upp genom hela systemet och genom hela livet. Även om ambitionen finns att skolan ska vara rättvis och lika för alla, så finns det otroligt mycket kvar att önska. Det finns skolor i Sydafrika som håller en väldigt hög standard, men skillnaden i standard mellan de bästa och de sämsta skolorna är milsvid. Man kan fråga sig om OBE, som är ett system med ambitionen att fungera enande, egentligen bara genererar ännu större klyftor. Tanken är att alla ska få möjlighet att lära på sitt sätt och att man ska ta hänsyn till och bygga vidare på varje barns förkunskaper. Olikheterna i barnens bakgrund skulle på så vis kunna ligga till grund för att ge dem olika utbildning.

Det är dock inte bara länder som Sydafrika som tampas med dessa frågor och utmaningar. Under vår studie av uppfattningar om det sydafrikanska skolsystemet har vi förbluffats över de många likheterna med hur situationen är i Sverige och de skolrelaterade problem som vi kämpar med att få bukt med. Båda ländernas regeringar tampas med problem som har att göra med att en målorienterad inriktning i skolan leder till tydliga brister i elevernas baskunskaper. I Sverige finns ändå en tämligen stor närhet mellan de styrande och gräsrötterna. De som befinner sig längst ner har ändå en viss chans att nå upp för att göra sin röst hörd. I Sydafrika är avståndet från dem som befinner sig längst ner, längst bort från makten till de styrande så enormt stort. Just detta med kontraster och avstånd är något av det mest framträdande och uppseendeväckande med den Sydafrikanske nationen.

Att behovet av drastiska förändringar på många nivåer i samhället kändes akut efter regeringsskiftet i Sydafrika år 1994 är förståeligt. Dock har man kanske tyvärr stressat fram förändringar istället för att låta dem slå rot och växa i den takt de skulle behöva. Många människors berättelser vittnar om hur de upplevt sig förbigångna då regeringen stressat vidare och glömt dem (Pettersson 2009). Det har förmodligen varit viktigt att framstå som ett land som kommit långt och som går i takt med västvärlden. När man är på plats i landet och ser hur ineffektivitet råder på så många plan är det dock inte svårt att förstå att det inte räcker med en sådan önskan eller med att skriva nya lagar och läroplaner.

Att en förändring behövs och behövs i den Sydafrikanska skolan är alla som vi har pratat med överens om. Om denna förändring egentligen rör vilka undervisningsmetoder man använder är däremot en annan fråga. Kanske ligger problemet djupare, på ett mer strukturellt plan. Det verkar därför rimligt att anta att man inte kan lita enbart till att skolan ska vara medlet för att nå samhällsförändring. Det krävs även goda samhällsstrukturer för att utveckla en fungerande skola.

De orättvisor som råder i Sydafrika behöver kommas till rätta med. Det kommer att bli en lång och strävsam process, som egentligen bara har börjat, hur mycket man från vissa håll än vill låta påskina att landet är en enad och rättvis nation. Vi hoppas självklart att deras slogan stämmer: "Beyond 2010 – there's a nation united", men vi tror tyvärr att det är ganska långt beyond 2010.

Det kan låta pessimistiskt att hävda att den perfekta skolan och det perfekta skolsystemet inte går att finna. Men vi anser tvärtom att det är viktigt att vara realistisk och utifrån det som går att göra finna bästa lösningen. Att ständigt byta system för att finna det ultimata tror vi inte är en lösning. Tvärtom kan det göra stor skada, vilket gick att skönja då flera av våra informanter berättade om hur både de själva och många andra har tappat tron på att regeringen ska kunna lyckas att ena landet genom politiska beslut och ändrade läroplaner. Att se OBE misslyckas genererar inget större förtroende hos folket.

Samtidigt som det är viktigt att vara realist för att kunna se verkligheten som den är och utifrån det göra något för att förändra, så är det glädjande och hoppningivande att se den starka drivkraften hos studenterna när det gäller att vara med och förändra. Att det finns lärare i skolorna som vill och tror att de kan påverka är A och O för en bra skola. Och även om de kanske inte kan påverka samhällsstrukturerna så kan de påverka i det lilla. De kan påverka de enskilda elevernas liv. Allt kan inte ske på ett stort och övergripande plan på samma gång. Det allra viktigaste för att få till förändring är att folk tror på den, att människor tror att det är möjligt. Först då kan det bli verklighet. De svar som våra informanter gav må ha varit skiftande och ha gett ett splittrat intryck, men det finns ändå en hoppfullhet och en tro om en skola i framtiden som ska kunna ge människorna i Sydafrika det som de behöver. Det finns en tro på en enda och enhetlig skola som ska kunna leda till en enad nation.

Avslutande diskussion kring vår roll och studiens validitet

Att vi valde att genomföra den undersökning som vi gjorde berodde helt och hållet på eget intresse. Vi var genuint intresserade av att höra vad våra framtida kollegor på andra sidan jorden hade att säga om frågor som vi själva funderat över och brottats med under lång tid.

Vårt intresse ledde kanske till att vi frågade mer än vi hade tänkt och att vi kom hem med fler och längre intervjuer än planerat. När det var dags att bearbeta materialet och plocka fram det som var mest relevant och intressant så hade vi vissa problem att sälla. Allt kändes ju relevant och intressant!

Vi är väl medvetna om att denna uppsats inom vissa läger kanske inte anses vara den mest vetenskapligt korrekta. Vi har dock eftersträvat så stor öppenhet som möjligt och vårt mål har varit att ändå säga något väsentligt med vår studie. För egen, rent personlig del, så har detta arbete gett otroligt mycket vad gäller utvecklandet av de egna tankarna kring de frågor vi ställt. Vår förhoppning är givetvis att även andra som läser vårt arbete ska känna sig berikade och att det ska sätta igång nya tankeprocesser även hos dem.

Vi anser att det är nyttigt att spegla sig i dem som är annorlunda för att få syn på sig själv. Därför tror vi att det kan ge nya perspektiv att studera ett annat land och dess utbildning istället för att enbart koncentrera sig på den svenska skolan. Det är lätt att bli blind för sin egen situation då den är alltför hemtam. I mötet med det annorlunda får man lättare syn även på sina egna tankar och åsikter. Och det ger perspektiv, exempelvis till den pågående skoldebatten i Sverige samt till föreslagna förändringar i lärarutbildningen. Det är inte möjligt att helt göra sig fri från sin egen bakgrund men man kan vidga sina perspektiv genom att möta andra människor med deras bakgrund, i deras sammanhang.

Vi är själva av uppfattningen att en lärare behöver vara bra på att reflektera, att ta ett steg bort från sin egen verksamhet för att se den utifrån och att även kunna relatera till andras situation. Arbetet med denna uppsats har varit ett utmärkt tillfälle för oss att öva på just detta.

5 Källförteckning

Intervjuer:

Intervjuer med studenter och personal vid NMMU, Port Elizabeth, Sydafrika har gjorts.

Litteratur:

Allen, John (2006) *Rättvisans rebell*. Pocketförlaget.

Botha, RJ (2002) *Outcomes-based Education and Educational Reform in South Africa*. Leadership in Education 5:4.

Claesson, Silwa (2009) *Lärares hållning*. Lund: Studentlitteratur.

Coetzer, IA (2001) *A Survey and Appraisal of Outcomes-based Education (OBE) in South Africa with Reference to Progressive Education in America*.

Dahl Adolfsson, Mari (2009) i Forsberg Langa, Annika (red) (2009) *Blickpunkt södra Afrika 2009*. Stockholm: Afrikagrupperna.

Dewey, John (1916/1999) *Demokrati och utbildning*. Göteborg: Daidalos

Esaiasson, Peter mfl. (2009) *Metodpraktikan*. Stockholm: Nordstedts juridik AB.

Jansen, Jonathan. (1998) *Curriculum reform in South Africa: A critical analysis of outcomes-based education*. Cambridge Journal of Education, 28:3.

Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2006) *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget.

Joyce, Peter (2006) *Sydafrika*. Malmö: Förlagshuset Fyris.

Mandela, Nelson (1999) *Den långa vägen till frihet*. Stockholm: Nordstedts förlag.

Motseke, MJ. (2005) *OBE: Implementation problems in the black townships*. Interdisciplinary Journal 4:22. Sabinet Online.

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lpo 94. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet*. Skolverket.

Pettersson, Jan (2009) *En obehaglig sanning*. Uppsala: Förlag Global.

Skolverket (1999) *Det livslånga och livsvida lärandet*. Stockholm: Liber Distributions.

Stukat, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Vandeyar, Saloshna. (2005). *Conflicting Demands: Assessment Practices in Three South African Primary Schools Undergoing Desegregation*. *Curriculum Inquiry* 35:4.

Internet:

<http://www.iol.co.za>

http://www.mml.co.za/revised_national_curriculum_statement.htm

<http://www.southafrica.info/services/education/edufacts.htm#03>

6 Bilagor

6.1 Bilaga 1 - Intervjuguide studenter

Interview guide – Students

- * ‘Warm up’ questions about age, place of birth, what school they have attended, etc.
- * Why did you choose to become a teacher? (Is he/she a bursary holder?)
- * Why did you choose to study at the NMMU?
- * Where would you like to teach when you are done with your studies:
 - geographically?
 - what kind of school?
- * What kind of teacher do you see yourself as?
(authority/leader, friend, guide/coach, role model etc.)
- * What do you see as the main goals for schools in South Africa today?
- * What do you see as more important regarding what the students learn?
(facts, skills, democratic values, etc.)
- * What is your opinion on OBE?
- * What would you say is the general opinion on OBE at the NMMU?
(Among students? Among staff?)
- * The expression ‘life-long learning’ is often used when the professional development of teachers is discussed. What does it mean to you?
- * What do you think about the relation between the educational system and society?
(Which one affects the other? Or do they both equally affect each other?)
- * In the South Africa of today and tomorrow, which way of teaching do you think is most realistic and most appropriate?

6.2 Bilaga 2 - Intervjuguide personal

Interview guide – Staff

- * ‘Warm up’ questions about age, place of birth, what school they have attended, etc.
- * Have you been working as a teacher?

- * For how long have you been working at the NMMU?
- * What do you see as the main goals for schools in South Africa today?
- * What do you see as more important regarding what the students learn?
(facts, skills, democratic values, etc.)
- * What is your opinion on OBE?
- * What would you say is the general opinion on OBE at the NMMU?
(Among staff? Among students?)
- * The expression 'life-long learning' is often used when the professional development of teachers are discussed. What does it mean to you?
- * What do you think about the relation between the educational system and society?
(Which one affects the other? Or do they both equally affect each other?)
- * In the South Africa of today and tomorrow, which way of teaching do you think is most realistic and most appropriate?